

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในทศวรรษที่ผ่านมา ครูอาจารย์ส่วนหนึ่งมักใช้ความรุนแรงในการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนบรรยากาศในชั้นเรียนจึงเป็นบรรยากาศที่น่าเกรงขาม ทุกที่มีแต่เรื่องต้องห้าม และเต็มไปด้วยระเบียบ นักเรียนจำนวนไม่น้อยจึงหวาดกลัวไม่อยากไปโรงเรียน ไม่อยากเรียนหนังสือและเลิกที่จะหันหลังให้กับการศึกษา จนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนมีการศึกษาน้อยและประกอบกับปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ก็ยิ่งส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์กลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนา ทำให้คนส่วนหนึ่งตกเป็นเหยื่อของปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม ปัญหาการค้ำมนุษย์ และปัญหาทางพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษา จึงได้พยายามปรับแนวคิดและวิสัยทัศน์ เพื่อจะดำเนินการทุกวิถีทางให้เด็กและเยาวชนมีความสุขกับการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น เร่งพัฒนาครูให้มีเทคนิคในการปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสนับสนุนให้โรงเรียนและครูที่รับผิดชอบ ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน ได้เรียนรู้อยู่ในระบบการศึกษาอย่างราบรื่น(สันติสุข สันติศาสนสุข. 2552 : 84)

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัย ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่
 - 2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย
 1. ภาวะผู้นำ
 2. มนุษย์สัมพันธ์
 3. แรงจูงใจ

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
 - 2.2 ปัจจัยด้านครูผู้รับผิดชอบประกอบด้วย
 1. ขวัญและกำลังใจ
 2. เจตคติ
 - 2.3 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การศึกษาข้อมูลนักเรียนแต่ละคนถึงสภาพของความเป็นอยู่เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ความเป็นมาและการดำรงชีวิตแต่ละคนไม่เหมือนกัน หล่อหลอมพฤติกรรมหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงมีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันแก้ไขปัญหาโดยดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและมีชีวิตที่สงบสุขให้สมกับที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข” โดยมีบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทั้งผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สันติสุข สันติศาสนสุข 2552 : 85) หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สันติสุข สันติศาสนสุข (2553 : 86) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ กระบวนการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเชื่อว่า เป็นนวัตกรรมสำคัญที่จะช่วยพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง และช่วยเหลือนักเรียนให้อยู่รอดปลอดภัยจากสถานการณ์ปัญหาสังคมที่กำลังวิกฤตอยู่ในขณะนี้ และยังเห็นว่าหมดยุคแล้วที่โรงเรียนจะปกครองนักเรียน

ด้วยการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขความผิดพลาดของนักเรียน หรือบังคับขู่เข็ญให้นักเรียนปฏิบัติตาม กฎระเบียบ โดยไม่ได้จัดกิจกรรมให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่ส่งเสริมบทบาทของครูที่ปรึกษาร่วมกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตและทักษะชีวิตเบื้องต้นของนักเรียนให้สามารถปรับตัวและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูต้องใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมเหมาะสม สามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 3) กล่าวว่า เป็นการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุข ตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 35) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมือกันอย่างไร้ขีดจำกัดกับครูที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือ (โรงพยาบาลจิตเวช 2551 : 7) กล่าวว่า การค้นหา คัดกรองและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยวิธีการใช้แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า และความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายเพื่อให้ช่วยเหลือผู้มีปัญหาปรับตัว แก้ไขปัญหาจนมีความสุข และความสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

การดูแลช่วยเหลือ (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กสพส. เขต 2 2551 : 4) หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติดทุกชนิด

จากคำกล่าวทั้งหมดสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนดำเนินการตามแนวทางด้านวิชาการ และมีเครื่องมือที่ใช้ดำเนินงานชัดเจน เพื่อแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยง ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหลัก

ครูทุกคนและผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ การอบรมให้ความรู้และทักษะแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

อุคร สารคาม (2550 : 88) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นปัญหาของนักเรียนทุก ๆ คน ปัญหาจะแก้ได้ด้วยความรักเพราะความรักคือ ยาครอบจักรวาล เพราะจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดใน โรงเรียนปัญหาหลัก ๆ คือ ยาเสพติด ชู้สาว ลักขโมย ก้าวร้าว ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวมีต้นสายปลายเหตุมาจากครอบครัวแตกแยก สูญเสียบิดามารดา บิดามารดามีงานมาก ไม่มีเวลาให้ลูก จึงเป็นประเด็นปัญหาที่โรงเรียนจะต้องประสานงานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและจัดทำ โครงการ โรงเรียนล้อมรั้ว ครอบครัวล้อมรักขึ้นสาระสำคัญของโครงการ คือ

1. โรงเรียนจะให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน
2. จัดการเรียนการสอนและมวลประสบการณ์ทั้งปวงตามความถนัด และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

3. อบรมสั่งสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันนักเรียนทุกคน ไม่ให้ใกล้ชิดกับ ยาเสพติด ชู้สาว และความท้อแท้ในปัญหาชีวิตทั้งปวง

องค์ประกอบที่เอื้อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ (อรกร บุญรุ่ง 2546 : อัดสำเนา) กล่าวไว้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารประกอบด้วย
 - 1.1 กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบ
 - 1.2 สร้างความตระหนักให้ทุกคน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบให้เหมาะสมกับสถานศึกษา
 - 1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการ ในการดำเนินงาน

1.5 ประชุมคณะกรรมการ กำหนดเกณฑ์จำแนกนักเรียน

1.6 ส่งเสริมให้ครูทุกคน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้รับความรู้เพิ่มเติม

2. บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษามีดังนี้

2.1 ดำเนินการดูแลนักเรียน ทั้งส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียน

2.2 ดำเนินการดูแลนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด คือ

1. การรู้จักนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน

3. การส่งเสริมนักเรียน

4. การป้องกัน แก้ไข ปัญหานักเรียน

5. การส่งต่อ

6. พัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้ทางจิตวิทยา และการให้คำปรึกษา

7. รวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล

8. คัดกรองนักเรียน แยกกลุ่มผู้เรียน เป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา

และประสานข้อมูลกับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง

9. กำกับ ดูแลความประพฤติ มารยาทสุขภาพร่างกายของนักเรียน

ให้เป็นไปในแนวทางที่ดีและพึงประสงค์

10. กำกับ ดูแล นักเรียนในการ มา กลับ โรงเรียน

11. ดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนทั้ง

รายบุคคลและรายกลุ่ม

12. ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนานักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

13. ประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน

14. เสนอโครงการ / โครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

15. เยี่ยมบ้านนักเรียน ประสานความเข้าใจ และร่วมมือกันดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างครูและผู้ปกครอง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

16. รายงานผลการปฏิบัติงานต่อฝ่ายปกครอง

17. ดูแลนักเรียนด้วยความรัก และเอาใจใส่อย่างกัลยาณมิตร

18. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

19. ร่วมประชุมกลุ่ม ปรึกษาปัญหาหารายกรณี

20. ทำหน้าที่พ่อแม่บุญธรรมนักเรียน

3. บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวประกอบด้วย

- 3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในคาบแนะแนว จัดทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ แก่นักเรียน
- 3.2 สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3.3 ให้คำปรึกษา (Counseling) แก่นักเรียนที่มีปัญหา
- 3.4 ในกรณีที่นักเรียนที่มีปัญหาอยากแ่การแก้ไข ให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ
- 3.5 ประสาน (Co – ordinating) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งใน และ นอก โรงเรียน
- 3.6 ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงาน
- 3.7 จัดทำเอกสาร เครื่องมือ ที่ใช้ในการดำเนินงาน รับผิดชอบ ประชุมชี้แจง และฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร
- 3.8 ร่วมประชุมกลุ่มร่วมปรึกษาปัญหานักเรียนรายกรณี
- 3.9 นิเทศ (Supervising) สนับสนุน เป็นแกนหลักแก่ครูที่ปรึกษา
- 3.10 บันทึกการปฏิบัติงานส่งผู้บริหาร
- 3.11 จัดประชุมปรึกษาหารือ คณะกรรมการในการดูแลนักเรียนร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

3.12 สรุปผลการดำเนินงาน

4. บทบาทหน้าที่ของครูประจำวิชาประกอบด้วย

- 4.1 ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 4.2 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา
- 4.3 ให้คำปรึกษาเบื้องต้นนักเรียนในรายวิชาที่สอน ด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ
- 4.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียน
- 4.5 พัฒนาตนเองด้านความรู้ทางจิตวิทยา และการแนะแนว
- 4.6 ร่วมประชุมปรึกษาปัญหารายกรณี
5. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองมีดังนี้
- 5.1 ตระหนักในการมีส่วนร่วมร่วมกับนักเรียน
- 5.2 เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

5.3 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน

5.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวครอบครัว

ที่เข้มแข็ง

5.5 ผู้ปกครองต้อง “สนับสนุน เสนอแนะ และสร้างสัมพันธภาพ”

คุณลักษณะของครูอาจารย์ที่เอื้อต่อการให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ คือ

1. ให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเรื่องเล็กน้อย
2. ใจรัก เสียสละ อุทิศเวลา เพื่อนักเรียนอย่างแท้จริง
3. มีความเมตตา กรุณาแก่นักเรียน ดังกัลยาณมิตร
4. มีอุดมการณ์ จิตวิญญาณของความเป็นครู
5. ยึดถือคุณธรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4
6. มีการทำงานเป็นทีม อย่างเป็นระบบ
7. มีการบริหารจัดการที่ดี

กรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารครูที่รับผิดชอบงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูแนะแนวและผู้ปกครองนักเรียนต้องประสานให้ความร่วมมือ ติดตามช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กลับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและช่วยเหลือตนเองได้ โดยกำหนดเป็นนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจนมีการติดตามและประเมินผลทุกภาคเรียนและสรุปผลงานกิจกรรมนักเรียน

งานกิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ และเพิ่มพูนศักยภาพของนักเรียน ได้เต็มความสามารถ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และมี

ความเป็นอยู่ที่ดีทั้งใน โรงเรียนและชุมชน เป็นการสร้างเสริมพฤติกรรมของนักเรียนให้มี คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล สามารถดำรงชีวิตอยู่ใน โรงเรียน และสังคมได้อย่างมีความสุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 52 กล่าวว่า เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพ ในแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 6) ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 63 กำหนดว่า โรงเรียนและ สถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรม แก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และปลอดภัยแก่นักเรียน นักศึกษาตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

ความหมายของกิจการนักเรียน

นักการศึกษาและนักบริหารการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า กิจกรรมนักเรียน ไว้พอสรุปได้ดังนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538 : 132) ให้ความหมายว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคล การจัดสถานะแวดล้อม การพัฒนากิจกรรม การให้สวัสดิการและการบริการแก่นักเรียน มุ่งเน้นพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เสริมวิทย์ สุภเมธี (2531 : 12) กล่าวว่า กิจการนักเรียนนักศึกษา คือ การจัดสวัสดิการ การให้บริการและการควบคุมดูแล ซึ่งสถาบันการศึกษาจัดขึ้น เพื่อนักเรียนนักศึกษา โดย คำนึงถึงหลักวิชาการว่าด้วยงานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา จะมีฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา หรือเรียกชื่ออย่างอื่นในลักษณะงานที่เกี่ยวกับผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารงานด้านกิจการ นักเรียนเป็นไปเพื่อการพัฒนานักเรียนนักศึกษาให้มีชีวิตใน โรงเรียนในสังคมได้อย่างมี ความสุข

พุนทรัพย์ ธงชัย (2549 : 12) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยตรงเป็นงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น

นงเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2541 : 11) กล่าวว่า กิจการนักเรียน หมายถึง การจัดดำเนินการและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตใจ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัย มีความคิดไตร่ตรอง มีความคิดสร้างสรรค์แสวงหาความรู้ อยู่เสมอรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 31) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียน

วัน หยิบล้ำ (2548 : 11) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนตามปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้ก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จ และมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี อันจะมีผลไปถึงการพัฒนานุคลิกภาพและความรู้ความสามารถหรือความถนัดเฉพาะตนของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้า และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวของเขาเอง ขณะที่อยู่ในโรงเรียนและเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปสู่โลกแห่งอาชีพการงาน

จากความหมายของกิจการนักเรียนที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นให้กับนักเรียนนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้วเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ เจตคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์โดยพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เข้าสู่โลกแห่งการอาชีพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียน เป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยการเสริมสร้างความประพฤติ ระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เป็นนักเรียนที่ดีของคุณครู เป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ การปกครองนักเรียนมีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

วิเชียร ทูยเวียง (อ้างอิงจากพนัส หันนาคินทร์ 2529 : 17) ได้กล่าวว่าฝ่ายปกครองมีหน้าที่อบรมศีลธรรม จรรยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมปกครองดูแลให้

ความอบอุ่น และความปลอดภัยแก่นักเรียน ให้คำแนะนำด้านความประพฤติที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสังคมและระเบียบประเพณีที่ตนสังกัดอยู่วางแผนควบคุม ความประพฤตินักเรียน วิเคราะห์ปัจจัยปัญหาของนักเรียน ติดตามนักเรียนเพื่อปรับปรุงงาน ด้านการปกครองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประสานงานกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองให้เป็นปัจจุบัน ประสานงานกับผู้ปกครอง และฝ่ายต่าง ๆ เพื่อร่วมมือแก้ไขปัญหานักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2530 : 18) ได้ให้ความหมายของงานการปกครองนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ วินัย ก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียน การสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

วิศิษฐ์ หมายดี (2541 : 23) กล่าวว่างานปกครองนักเรียน หมายถึง งานเกี่ยวกับการ ป้องกัน การแก้ไข พัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียน รวมทั้งการสร้าง ความอบอุ่น ให้เกิดกับนักเรียนและควบคุมดูแลนักเรียน พฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

ดวงใจ ชนะกุล (2543 : 24) กล่าวถึงงานปกครองนักเรียนว่า คือ งานที่เกี่ยวกับการ ป้องกัน แก้ไขพัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ไปพร้อมกับความเจริญทางด้านร่างกายและสติปัญญา เพื่อให้นักเรียนอยู่ใน โรงเรียน ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข

เพิ่มพูน ผ่านสำแดง (2546 : 15) ได้ให้ความหมายของงานปกครองนักเรียน ไว้ว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม กำกับ ดูแลความประพฤติ ระเบียบวินัยของนักเรียน ให้การอบรมจริยมารยาท คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการวางแผนป้องกันและแก้ไข ปัญหา ของเด็กนักเรียนร่วมกับครูตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนที่มีคุณภาพมี คุณลักษณะที่พึงประสงค์

วิเชียร ทวยเวียง (2547 : 19) กล่าวว่างานปกครองนักเรียนเป็นงานที่สนับสนุนการ จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุหลักการและเป้าหมายของการศึกษาที่ต้องทำ ให้นักเรียนเป็นผู้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่ดี โดยใช้หลักการส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาป้องกันแก้ไข ติดตาม ดังนั้น งานปกครองนักเรียนสรุปได้ว่า เป็นการกำกับ ติดตามควบคุม ดูแล

ความประพฤติ ระเบียบวินัย ให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา และให้การอบรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณภาพ

สุดาวรรณ เครือพานิช (2551 : 24) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามแผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – 2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ที่มีความสอดคล้องกันทั้งประเทศได้นำแนวคิดที่ว่าด้วย“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”มาเป็น ปรัชญาพื้นฐานของแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยบูรณาการแบบองค์รวม คือ มีการเชื่อมโยง การพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เป็นกระบวนการเดียวกัน โดยมีครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุด มีการผสมผสานวิทยา การสมัยใหม่ให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านศักยภาพทางวิชาการ และคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งในการก้าวไปสู่ความพอเพียง

ปริญานุช พิบูลย์สรารุท (2550 : 2) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิต ของทุกคน เพื่อให้ชีวิตเกิดประ โยชน์ และมีความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่นรวมถึงสังคม ประเทศชาติ และโลก ถ้าเราเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการคิดการพูด และการ ทำงาน ชีวิตจะมีความสุขและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างพอประมาณกับอัตราภาพ ของตนเอง และสถานการณ์รอบด้าน โดยใช้สติปัญญาพิจารณาแยกแยะเหตุผลในการ ตัดสินใจต้องไม่ทำให้ตัวเองหรือผู้อื่นลำบาก หรือทำให้สังคมเดือดร้อนต้องปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพในทุกด้าน การ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ของครูและนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี มีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

1. มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ผิวพรรณดี มีแววตาแจ่มใส แสดงออกถึงความสุข
2. กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความรู้สึกมั่นใจในตนเอง
3. มีความสนุกสนาน ร่าเริง เหมาะสมกับวัย
4. ชอบเล่นกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และอภัยได้
5. ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และรู้จักแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องของตน
6. สามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ได้เหมาะสม
7. เรียนรู้ที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง

8. สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ
9. มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม บุคคลอื่น และหน้าที่ที่ตน

รับผิดชอบ

10. ช่วยเหลือตนเองและแก้ไขปัญหของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย
 การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ถ้าหากไม่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนแล้วจะไม่ปรากฏความบกพร่องทางกายที่ทำให้คนทั่วไปมองเห็นถึงความผิดปกติ ต่อเมื่อแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาแล้วจึงจะเห็นได้ชัดว่ามีปัญหา พฤติกรรมที่มีปัญหามีมากมายหลายรูปแบบที่ทำให้ตนเองและคนรอบข้างได้รับความเดือดร้อน หากปล่อยให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้รับการแก้ไขอาจกลายเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงยากต่อการช่วยเหลือ อันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมจึงแทรกอยู่ทั่วไปในโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องศึกษาปัญหาของเด็กในชั้นเรียน พร้อมทั้งหาทางช่วยเหลือโดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือหลายๆวิธีรวมกัน (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550
 กล่าวว่า การศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี คือ กระบวนการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหา อันจะนำไปสู่การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การศึกษารายกรณี (case study) เป็นกระบวนการของการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเป็นระยะเวลาติดต่อกันเป็นรายกรณีไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาทางช่วยเหลือให้บุคคลนั้นได้รู้จักตัวเอง เข้าใจตนเอง และสามารถปรับปรุงตนเองได้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน อารมณ์ และสังคม

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ คือ ด้านผู้บริหารที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย

โดยผู้บริหารมีความฉลาดพยายามศึกษาถึงปัจจัยและองค์ประกอบเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำ

1.1 ความหมายภาวะผู้นำได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาทำการศึกษาไว้หลายบุคคลกล่าวไว้ดังนี้

เสาวนิต เสาธานนท์ (2542 : 5)กล่าวว่าภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตน หรือกลุ่มตน กระตุ้นชี้นำ ผลักดันให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กรเป็นเป้าหมาย

ฉลาด ศรีจุลชาด (2542 : 15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในกลุ่มและมีบทบาทสำคัญในการนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยที่บุคคลภายในกลุ่มยินดีที่จะกระทำตามอุดมการณ์ของเขาด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถวัดได้โดยแบบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ (2542 : 72)กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ศิลปะแห่งกระบวนการอิทธิพล ชักนำคนในความสัมพันธ์ให้ปรารถนาทำกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ผู้นำ หมายถึง ผู้ต้องมีอำนาจ (Power) หรือเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Influence over others) หรือเป็นผู้มีอำนาจ การบังคับบัญชาตามกฎหมาย ระเบียบภายในองค์กร (Authority) เมื่อพูดสิ่งใดผู้อื่นจะเชื่อถือและทำตาม

ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำได้ให้ความรู้ ความสามารถในการที่จะดำเนินการให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติ เป็นไปตามความประสงค์ หรือแนวทางที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2544 : 268)

ภารกิจของผู้นำ หมายถึง การชักนำผู้ตามให้ปฏิบัติงาน ด้วยความสามารถสูงสุด และพร้อมเพรียง เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของภาวะผู้นำที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำ ได้ใช้ศิลปะกระตุ้น ชักนำ ให้ผู้ตาม หรือเพื่อนร่วมงานดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้ปฏิบัติตามมีความพึงพอใจในการทำหน้าที่

1.2 ลักษณะภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพล ที่ผู้นำพยายามจะมี อิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรมการทำงานตามต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายของ องค์การเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีความพยายาม ใช้กระบวนการของอิทธิพลต่อผู้ตามให้เกิดขึ้น ดังนั้น ผู้นำจากการแต่งตั้ง เช่น ผู้อำนวยการ อาจจะมีภาวะผู้นำหรือไม่ก็ได้ แต่เขาสามารถสร้างอิทธิพลให้ผู้อื่นคล้อยตามหรือปฏิบัติตาม ด้วยความเต็มใจ

1.3 ความชอบธรรมของการใช้อิทธิพล ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ ผู้นำใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปผู้ตามจะพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ ด้วย ความชอบธรรมของผู้นำในการใช้อิทธิพล ไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่เข็ญ หรือบีบบังคับ ให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นการเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นำมีภาวะผู้นำได้

1.4 ความสำเร็จของเป้าหมาย ภาวะผู้นำจะถูกอ้างถึงเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม หรือ องค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้นถ้าหากผู้นำ ไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้ ก็ย่อม หมายถึง ว่าผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำ หรือไม่มีความสามารถในการนำนั่นเอง

1.5 ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำก็เหมือนกับความหมายของภาวะผู้นำที่มีมาก และ แตกต่างกันไปตามความสนใจ และขอบเขตการศึกษา แต่สิ่งที่สำคัญ คือ เกณฑ์ (Criteria) ที่จะ ใช้วัด หรือประเมินประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ จากการศึกษางานวิจัย พบว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการ ประเมินประสิทธิภาพผู้นำพอสรุปได้เป็น 3 ประการที่สำคัญ ๆ คือ

1. ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่ม (Outcome) คือ ผลที่เกิดขึ้นของกลุ่มเนื่องจาก ความสามารถในการนำหรือภายใต้การนำของผู้นำ เช่น ความสำเร็จของการปฏิบัติงานของกลุ่ม การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การอยู่รอดของกลุ่มความก้าวหน้าของกลุ่ม ความพร้อม ของกลุ่ม ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกของสมาชิกของ กลุ่มต่อผู้นำ

2. ทศนคติของผู้ตาม (Attitude of Followers) ทศนคติของผู้ตามหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ นิยมใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินประสิทธิภาพของผู้นำอีกเกณฑ์หนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะทราบได้โดยใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ผู้ตาม

3. คุณภาพของกระบวนการกลุ่ม (Quality of Group Process) คุณภาพของ กระบวนการกลุ่มก็เป็นเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของผู้นำ โดยประเมินจากความ สนับสนุนด้านต่าง ๆ และความตั้งใจที่จะทำให้คุณภาพของกระบวนการกลุ่มมีคุณภาพดีขึ้น

ในด้านความสามัคคี ความร่วมมือ แรงจูงใจ การแก้ปัญหา การตัดสินใจการแก้ไขข้อขัดแย้ง ประสิทธิภาพของงานเฉพาะด้าน กิจกรรมขององค์กร การมีทรัพยากรอย่างเพียงพอ และความพร้อมของกลุ่มที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง และเหตุการณ์วิกฤตต่าง ๆ รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของการทำงาน การสร้างความมั่นใจให้สมาชิกการเพิ่มพูนทักษะในงาน และการพัฒนาสุขภาพจิตของสมาชิกให้ดีขึ้น

1.6 คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผล (trait of effective leaders) ได้แก่

1. มีลักษณะเด่น (dominance)
2. มีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ (high energy)
3. เชื่อมั่นในตนเอง (self confidence)
4. เชื่ออำนาจแห่งตน (internal locus of control)
5. อารมณ์มั่นคง (stable)
6. นำเชื่อถือและไว้ใจได้ (integrity)
7. มีปฏิภาณไหวพริบ (intelligence)
8. ยืดหยุ่น (flexibility)
9. ไวต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น (sensitive to others)

1.7 วิธีการวัดภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ผู้บริหารเกี่ยวกับการดำเนินงานของครูที่รับผิดชอบ ได้ใช้ความสามารถในการชักนำ กระตุ้น ส่งเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจดำเนินงาน ติดตาม ช่วยเหลือนักเรียนให้ บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยใช้แบบสอบถาม

จากผลการดำเนินงานสรุปได้ว่า ผู้ปฏิบัติงานคือครูที่รับผิดชอบงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ได้ดำเนินกิจกรรมบรรลุผลด้วยดีมีความพึงพอใจจากการได้รับความ สนับสนุนจากผู้บริหาร

2. มนุษย์สัมพันธ์

มนุษย์สัมพันธ์เป็นเรื่องราวที่ว่าด้วยพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการทำงาน ในองค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงานก็คือ สร้างความราบรื่นในการทำงานร่วมกัน สร้างความเข้าใจอันดี และความสามัคคีก่อให้เกิดความรักใคร่และความสำเร็จในการทำงาน ร่วมกัน เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มผลผลิต และเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาและขจัดความ ขัดแย้ง ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 193) มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการของศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ นับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจเพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเองจงใจให้ร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจงใจให้ผู้ปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ให้เกิดความพึงพอใจในงาน และทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจงใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพโดยมีความพอใจทางสังคม มนุษย์สัมพันธ์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล ที่ได้กำหนดไว้จำนวนแสงสว่าง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 199) มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การรวมพลังของบุคคลเพื่อจะทำงานและมีแรงจูงใจให้ความร่วมมือในการทำงาน โดยมุ่งให้ผลผลิตสูง และขณะเดียวกันบุคคลก็ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยา

หลักของมนุษย์สัมพันธ์คือ การตอบสนองความต้องการของมนุษย์โดยใช้หลักปฏิบัติที่ว่า เมื่อเราต้องการสิ่งใดผู้อื่นก็มีความต้องการสิ่งนั้นเช่นกัน ส่วนในด้านจิตใจก็ยึดหลักที่ว่าเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยมนุษย์สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ การแพทย์ จิตวิทยา จิตวิเคราะห์ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจงใจของบุคคลโดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลาย ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อเสริมสร้างให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในด้านการงานนั้นมีข้อที่ควรปฏิบัติ คือ

1. การสร้างความเชื่อมั่นให้กับเพื่อนร่วมงาน การเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงาน
2. การสร้างความประทับใจให้กับเพื่อนร่วมงาน การสร้างความเป็นมิตร มองหาส่วนดีและยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมงาน คำนึงถึงเสมอว่าเพื่อนร่วมงานทุกคนเป็นคนมีคุณค่า
3. การเป็นคนมีเสน่ห์จะช่วยให้บุคคลที่อยู่รอบข้างอยากเข้ามาจิตใจดีและปรารถนาจะร่วมงานด้วย การสร้างเสน่ห์สามารถทำได้โดยการใช้น้ำเสียงหรือคำพูดการแสดงออกทางร่างกาย การใช้ภาษาที่เหมาะสม การพัฒนาบุคลิกภาพให้สง่างาม การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และการมีความมั่นใจในตนเอง

คุณลักษณะของบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ([http : // www.siamhrm.com](http://www.siamhrm.com))

1. มีท่าทางที่ดี (Handsome)
2. มีบุคลิกภาพดี (Personality)
3. มีความเป็นเพื่อน (Friendiness)
4. มีความอ่อนน้อม (Modesty)
5. มีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful)
6. ให้ความร่วมมือ (Cooperation)
7. มีความกรุณา (Kindness)
8. สร้างประโยชน์ (Contribution)
9. การสร้างสรรค์ (Constructive)
10. มีอารมณ์ดี (Good Emotion)
11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm)
12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility)
13. มีความอดทน (Patient)
14. มีความขยัน (Diligent)
15. มีความพยายาม (Attempt)
16. มีปัญญา (Intelligence)

คุณลักษณะเฉพาะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน

1. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. เต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. มีความเสียสละ
5. เรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น
6. เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมกับคนอื่น
7. เสนอตัวช่วยเหลือการทำงาน
8. ให้คำแนะนำช่วยเหลือ
9. คบหาคนอื่น ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
10. แสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา

1. เอาใจใส่ในทุกข์สุข
2. มีความจริงใจ และมีความยุติธรรม
3. ไม่ใช่อารมณ์ในการแก้ปัญหา
4. โอบอ้อมอารี
5. เป็นกันเอง
6. สร้างกิจกรรมในกลุ่มสัมพันธ์ต่าง ๆ
7. ยกย่องให้เกียรติ

ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์

การมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มจะทำให้ประโยชน์ต่อการบริหารในด้านต่อไปนี้

1. ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี มีความสามัคคีในหมู่คณะ ถ้อยทีถ้อยอาศัย
สมัครสมานปรองดองกัน
2. มีบรรยากาศในการทำงานราบรื่น มีความเข้าใจกันเป็นพื้นฐานหน้าตายิ้ม
แย้มแจ่มใสผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยกันได้ดี
3. มีความร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยทุกคน
มีส่วนร่วมรับผิดชอบเป็นเจ้าของ
4. การติดต่อประสานงานราบรื่น สื่อสารได้ง่าย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่ง
กันและกัน
5. เกิดพลังร่วมกันมากขึ้นเป็นปึกแผ่น น้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้มีพลัง
ในการปฏิบัติงาน
6. ลดความขัดแย้งด้วยไม่มีบรรยากาศของการแข่งขันทุกคนทำงานด้วยความ
ผูกพันในองค์การเป็นหนึ่งเดียว
7. ผู้บริหาร บริหารงานได้ดีขึ้นทุกคนทำงานตามหน้าที่และบทบาท
ที่มอบหมายการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำให้ประสานงานได้ง่ายและได้ความร่วมมือ
8. มีทีมงานที่มั่นคงทุกคนยอมรับในความสามารถซึ่งกันและกัน และทุกคน
คือส่วนหนึ่งของทีมงาน
9. ลดปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้อาศัยความร่วมมือร่วมใจ แก้ปัญหา
อุปสรรคทำให้งานดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี

การที่เราเข้าถึงมนุษยสัมพันธ์นั้น เราต้องคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยต้อง
เห็นความแตกต่างเห็นเอกลักษณ์ของเขาทั้งร่างกายและจิตใจยอมรับในลักษณะเด่นให้ได้

แสดงความสามารถ ผู้บริหารจะได้ประโยชน์จากการวางตัวบุคคล เพื่อปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี การสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในลำดับแรก คือ การรู้จักตน การแก้ไขปรับปรุงตนมีความพร้อมที่จะยอมรับผู้อื่นหรือไม่และมีความพร้อมที่จะบังคับตนเองปรับกายใจผู้อื่นหรือไม่ นับเป็นศิลปะการสร้างมนุษยสัมพันธ์

วิธีการวัดมนุษยสัมพันธ์เป็นการสร้างความเป็นมิตรของผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน ให้ความภาคภูมิใจ โดยใช้เทคนิควิธีการทั้งศาสตร์และศิลป์ โน้มน้าวจิตใจเสริมสร้างให้บุคคลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจนบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการดำเนินงาน จากการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานซึ่งผู้บริหารได้ใช้วิธีการจูงใจเป็นแรงบันดาลใจ โน้มน้าวให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานไปด้วยดีผลสำเร็จมีประสิทธิภาพ

3. แรงจูงใจ

อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำเนินงานนั้นจะต้องมีแรงจูงใจในตนเองเพื่อจะใช้พลังความสามารถในตนเองเกื้อกูลผู้อื่นได้รับความศรัทธาเชื่อถือและประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังไว้

3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบของปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะบุคลากรในองค์กรนั้น ต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกาปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ คือ แรงจูงใจเพราะมนุษย์ เมื่อได้รับแรงจูงใจจะมีพลังในการดำเนินงานมีความพยายามเพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ แรงจูงใจจึงเปรียบได้ดั่งกำลังใจที่ทำให้สิ่งมีชีวิตได้แสดงพฤติกรรม เพื่อตอบสนองกับสิ่งจูงใจผลที่ออกมาจะเป็นความสัมพันธ์กับแรงจูงใจเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีความสุขและได้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ดังนี้

วินัย เพชรช่วย(2551 : 124) แรงจูงใจ คือ พลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วยคนที่มีแรงจูงใจสูง จะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละแต่คนที่มีความจูงใจต่ำจะไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่ก็ล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย

ประสาธ อิศรปริดา (2541 : 334) แรงจูงใจ หมายถึง พลังทางจิตซึ่งเป็นภาวะทางในที่กระตุ้น กำหนดทิศทางและคงสภาพพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ หรือเป้าหมาย แรงจูงใจที่ปรากฏมักเป็นผลร่วมระหว่างคุณลักษณะ (Trait) และสภาวะแวดล้อม (States)

ทิพวรรณ โชคไพศาล(2551 : 130.) แรงจูงใจ หมายถึง ความปรารถนาความต้องการและความสนใจที่มาเร้า หรือกระตุ้นอินทรีย์ให้แสดงพฤติกรรมเพื่อไปยังจุดหมายปลายทาง หรือเป้าหมาย ความปรารถนาความต้องการและความสนใจที่มาเร้าหรือกระตุ้นอินทรีย์ให้แสดงพฤติกรรมไปยังจุดหมายปลายทางหรือเป้าหมาย

สมยศ นาวิการ(2521 : อัดสำเนา) แรงจูงใจ หมายถึง พลังที่ริเริ่ม กำกับ และกำกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล และเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ให้ความมุ่งหมายหรือทิศทางแก่พฤติกรรม นอกจากนี้ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของแรงจูงใจ 3 ประการ คือ ความพยายาม ความไม่หยุดยั้ง และทิศทาง

แรงจูงใจ หมายถึง พลังภายในของแต่ละบุคคล ที่ถูกกระตุ้นโดยบุคคล หรือสภาพแวดล้อมให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการ หรือมีผู้ทำการชักจูง (<http://www.novabizz.com>. ม.ป.ป)

ชรินทร์ นามวรรณ (2549 : 115) การจูงใจ หมายถึง วิธีการที่จำให้บุคคลใดได้ใช้ความพยายามในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายส่วนบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแรงจูงใจ หมายถึง วิธีการที่กระตุ้นให้บุคคลอื่นหรือผู้ร่วมงานได้ให้ความสนใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.แนวคิด ทฤษฎีแรงจูงใจ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแรงจูงใจ พบว่ามีการแบ่งทฤษฎีแรงจูงใจหลายกลุ่มในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้เกิดความครอบคลุม และความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน จึงแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ทฤษฎีการจูงใจด้านเนื้อหา(Content Theories) ทฤษฎีการจูงใจด้านกระบวนการ (Process Theories) และทฤษฎีด้านการเสริมแรงและการปรับพฤติกรรม (Reinforcement Theory and Behavior Modification) ดังนี้

1. ทฤษฎีการจูงใจด้านเนื้อหา (Content Theories) ทฤษฎีแรงจูงใจด้านเนื้อหา กล่าวถึง โครงสร้างทางจิตวิทยาของบุคคลที่เป็นพลังกระตุ้นพฤติกรรมและทำให้มีพฤติกรรมอยู่ต่อไป หรือกล่าวว่าทฤษฎีแรงจูงใจด้านเนื้อหาจะมุ่งที่ปัจจัยภายในของบุคคลที่มาจูงใจในการบริหาร ได้นำเอาแนวคิดทฤษฎี ความต้องการไปประยุกต์ใช้ในองค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับบุคคลดังนี้

2. ทฤษฎีลำดับความต้องการ (hierarchy of needs theory : Maslow) มาสโลว์ เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ข้อสรุปจากการทำหน้าที่จิตแพทย์ ผลงานทางวิชาการของมาสโลว์ส่วนใหญ่เป็นงานที่เกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจทั้งสิ้นและทฤษฎีแรงจูงใจที่รู้จักกันมากคือทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการ(hierarchy Of needs) ตามแนวคิดของมาสโลว์ ได้แบ่งลำดับชั้นความต้องการ (the hierarchy of psychological Needs) ออกเป็น 5 ชั้นดังนี้

3. ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ต้องได้รับการตอบสนองจาก อาหาร น้ำ อากาศที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ

4. ความต้องการความปลอดภัย ความมั่นคงและการปกป้อง (security or safety Needs) เช่น ต้องการสวัสดิการการรักษาพยาบาลการได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการทำงาน

5. ความต้องการทางสังคมและความรัก (social or belonging needs, love) ต้องการการยอมรับและมิตรภาพจากพวกพ้อง จากครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เป็นความต้องการทางสังคม และมีความต้องการด้านจิตใจมากขึ้น

6. ความต้องการการยอมรับในคุณค่าของตนเอง (esteem or status needs) ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ต้องการประสบความสำเร็จ และได้รับการยกย่องยอมรับจากคนอื่น เพื่อตอบสนองความรู้สึกในคุณค่าแห่งตนเอง ต้องการความเคารพนับถือตนเอง และจากบุคคลอื่น

7. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self- actualization needs) หรือเข้าถึงอัตลักษณ์ของตัวเอง ถือเป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่คนเราต้องการไปถึง

3.3 ทฤษฎีการจูงใจด้านกระบวนการ (Process Theories) ทฤษฎีการจูงใจด้านกระบวนการ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญในเรื่องที่คนจะถูกจูงใจด้วยเป้าหมายอะไรและถูกจูงใจอย่างไร โดยมุ่งความสนใจที่จะอธิบายถึงการเลือกที่จะกระทำและพยายามที่จะกระทำ และคงสภาพพฤติกรรมของมนุษย์

3.4. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforce Theory) สกินเนอร์ (B.F.Skinner) ได้พัฒนาทฤษฎีและนำมาใช้เป็นเทคนิคในการจูงใจ สกินเนอร์มีความคิดเห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลสามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการให้รางวัล (เสริมแรง) กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

3.5 ทฤษฎีแรงจูงใจแมคเคลแลน (McClelland Theory) แรงจูงใจตามทฤษฎีของแมคเคลแลนถูกพัฒนาขึ้นมาโดย เดวิด ซี แมคเคลแลน เป็นทฤษฎีที่สัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าความต้องการเป็นการเรียนรู้จากสังคม และประสบการณ์ ซึ่งแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ลักษณะ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) เป็นแรงจูงใจภายในให้บุคคลทำงานที่มีมาตรฐานและเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน
2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับสุขภาพจิตใจ ร่างกายและความรู้สึกที่ดี บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์สูงจะเป็นคนที่มีความสุข
3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) แรงจูงใจใฝ่อำนาจมี 2 ลักษณะ คือ แรงจูงใจใฝ่อำนาจทางบุคคล และแรงจูงใจใฝ่อำนาจทางสถาบันหรือทางสังคม แรงจูงใจใฝ่อำนาจทางสังคมนั้นเป็นตัวตัดสินความสำเร็จในการบริหารที่สำคัญ เพราะบุคคลที่มีความต้องการทางสังคมสูง จะมุ่งทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมเป้าหมายขององค์กร แรงจูงใจใฝ่อำนาจทางสังคมเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ผู้บริหารในปัจจุบันควรสร้างให้เกิดแก่ตน

4. ทฤษฎีองค์ประกอบสองปัจจัย (The Two Factor Theory) เฮอริชเบอร์ก (Frederick Herzberg) ได้นำเสนอทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ เรียกว่าทฤษฎีองค์ประกอบสองปัจจัย (The-Factor-Theory) เขาพัฒนาทฤษฎีขึ้นจากการสัมภาษณ์พนักงานบัญชีและวิศวกรในสหรัฐอเมริกา ผู้ถูกสัมภาษณ์สองร้อยกว่าคนถูกถามว่า ในโอกาสใดบ้างที่พวกเขาได้รับความพึงพอใจในการทำงาน (Unmotivated) และเป็นที่น่าจดจำมากที่สุดที่ปัจจัยแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจ (Satisfaction) และความไม่พอใจในการทำงาน กล่าวคือ พนักงานบอกว่าการจ่ายค่าจ้างต่ำ (Low Pay) เป็นสาเหตุของความไม่พอใจในการทำงาน แต่ค่าจ้างสูงขึ้น ไม่ใช่สาเหตุสำคัญที่ทำให้พนักงานเกิดความไม่พอใจในการทำงาน ในขณะที่การยอมรับและการนับถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนเกิดความพอใจและแรงจูงใจให้เขาทำงาน ผลการวิจัยค้นพบทำให้เฮอริชเบอร์กสรุปว่า ความพอใจในการทำงาน ตามทฤษฎีแบบดั้งเดิมถือว่าไม่สมบูรณ์ เพราะว่าความพอใจและความไม่พอใจในการทำงานเป็นมิติเดียวกัน แต่อยู่คนละ

ชี้วัดตรงกันข้ามกัน แต่ผลการศึกษาของเฮอเบอร์กกลับพบว่า มีมิติ 2 มิติที่แตกต่างกันกล่าวคือ มิติหนึ่งเริ่มจากความพอใจในการทำงานต่อเนื่องไปถึงไม่มีความพอใจส่วนอีกมิติหนึ่งเริ่มจากความไม่พอใจในการทำงานต่อเนื่องไปถึงไม่มีความพอใจ (No Dissatisfaction)

5. ทฤษฎีความต้องการของปัจเจกบุคคล (Individual Human Needs) แมคคลีแลนด์ (David McClelland) และนักทฤษฎีอื่น เช่น แอทกินสัน (John W. KinSon) และเรย์เนอร์ (J.O. Raynor) ได้เสนอ “ทฤษฎีความต้องการของปัจเจกบุคคล (Individual Human Needs) หรือทฤษฎีความต้องการสามประเภท (The Three-Needs Theory) ทฤษฎีนี้แบ่งแรงจูงใจ (Motives) ในการทำงานเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Needs for Achievement nAch) เป็นแรงจูงใจในการกระทำใดๆ เพื่อให้ก้าวสู่ความสำเร็จ หรือความเป็นเลิศที่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐาน และการมุ่งไปความสำเร็จ

2. แรงจูงใจเพื่ออำนาจ (Needs for Power : nPow) เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้อื่นกระทำการใด ๆ ในทิศทางที่ตนกำหนดไว้

3. แรงจูงใจเพื่อการผูกมิตร (Needs for Affiliation : nAff) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีสัมพันธภาพอย่างใกล้ชิดกับผู้อื่น แมคคลีแลนด์ได้ทำการศึกษาวิจัยในเวลาต่อมาและพบว่า ผู้ที่ประสบผลสำเร็จสูง (High Achievers) พยายามที่จะทำตนเองให้แตกต่างจากผู้อื่น โดยพยายามจะทำการสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิมพร้อมกับแสวงหาสถานการณ์ที่จะทำให้ตนเอง ได้มีโอกาสรับผิดชอบการทำงานและหาวิธีการที่จะพิชิตความสำเร็จให้ได้โดยเร็ว ลักษณะดังกล่าวจัดว่าเป็นแรงจูงใจ เพื่อความสำเร็จ (nAch) ได้แก่

3.1 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (n/PWR) เป็นแรงจูงใจที่บุคคลพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นแสดงออกให้เห็นในลักษณะของการแข่งขันในทุกสถานการณ์ ชอบการแข่งขันเป็นชีวิตจิตใจและใฝ่หาสถานภาพเหนือผู้อื่น

3.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (n/Aff) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำตัวให้เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น และทำให้ผู้อื่นยอมรับ บุคคลใดก็ตามที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมพันธ์สูงจะเป็นผู้ที่ชอบการผูกมิตร ชอบความร่วมมือกับผู้อื่นในทุกสถานการณ์มากกว่าที่จะมุ่งการแข่งขัน และจะเป็นผู้ที่ใช้ความพยายามในการเข้าใจผู้อื่น

จากที่กล่าวมาพบว่าแรงจูงใจทั้ง 3 ด้านเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาคน พัฒนางานพัฒนาองค์กรและสามารถพัฒนาประเทศได้แรงจูงใจทางสังคมเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้โดยเฉพาะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ

ซึ่งสามารถเริ่มต้นเรียนรู้ได้ ตั้งแต่สถาบันครอบครัว ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้เด็กเกิดแรงจูงใจ ทั้ง 3 ด้านอย่างเหมาะสม เพราะโดยทั่วไป บุคคลแต่ละคน จะมีแรงจูงใจทั้งสามมากน้อยต่างกัน ซึ่งแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งจะ โน้มเอียงที่จะเป็นคุณลักษณะของบุคคล และหากต้องการสร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีแรงจูงใจภายในที่เหมาะสมก็สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกอบรมนับได้ว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้บริหารควรสร้างให้เกิดกับตนเองและผู้ร่วมงานเพื่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การ

สรุปได้ว่าแรงจูงใจมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่ต้องทำหน้าที่ชักจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ศักยภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาองค์การการเข้าใจแรงจูงใจของตนเองและคนอื่น ทำให้รู้วิธีจะสนองความต้องการของคน และกลายเป็นบุคคลที่รู้จักคนอื่น ได้ดีอันจะนำไปสู่การสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ดี สิ่งสำคัญที่สุดและเป็นงานที่ทำยากที่สุด คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะใช้แรงจูงใจที่เหมาะสม เพื่อเป็นสิ่งจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชามีความมุ่งมั่นและพร้อมจะทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ กระตุ้นคอยให้กำลังใจผู้ร่วมงานเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้รับแรงจูงใจจากผู้บริหารสนับสนุนผลงานที่ได้รับสำเร็จมีประสิทธิภาพ

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ คือ การนิเทศ ติดตามและประเมินผลที่ส่งผลให้งานนั้นประสบผลสำเร็จด้วยดี

4.1 ความหมายของ การนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายบุคคล ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

อันธนา มงคลสินธุ์ (2548 : 38) กล่าวว่า การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง การที่ครูได้เอาใจใส่ดูแลจากผู้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค อีกทั้งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ การปฏิบัติงานอย่างมีเทคนิคและกลวิธีที่เหมาะสมเป็นที่พึงพอใจของครู

อันธนา มงคลสินธุ์ (2548 : 38) อ้างอิงจาก คมคาย จันทรเกษม)กล่าวว่าการนิเทศงาน หมายถึง การช่วยเหลือแนะนำในการทำงานของผู้บริหารแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน

ชาญชัย อาจินสมอาจร 2536 กล่าวว่า การนิเทศการเรียนการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิผล ผู้นิเทศต้องใช้

ความรู้ของการจัดองค์กร ภาวะผู้นำ สื่อความหมาย และหลักการสอนในขณะที่เขาทำงานกับครู
ในชั้นเรียน

กัมภณท์ จุณโท (2551 : 49) กล่าวว่า การนิเทศการสอนเป็น
การดำเนินการจากผู้อื่นที่จัดกระทำกับครูเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนโดย
เทคนิควิธีการที่หลากหลาย อันส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นการเน้น
การช่วยเหลือปรับปรุงการเรียนการสอน

อำนาจ เกิดแสงรัตน์ (2550 : 75) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาว่าการนิเทศ
การศึกษา คือ มุ่งที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรใน
โรงเรียน ใช้วิธีการที่หลากหลายในการดำเนินการ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แน่นนอน ถูกต้อง
ตามหลักวิชา ช่วยส่งเสริมพัฒนาตนเองของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การบริหาร โรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการให้บริการทางการศึกษา เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความ
คาดหมาย (Eye and Netzer: 1965)

เฉลิมเกียรติ ศรีศิริรินทร์ (2547 : 41) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน
มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ถ้าหากผู้บริหารได้ดำเนินการตามขั้นตอน
และกระบวนการภายในก็สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้

สาย ภาณุรัตน์ (2511 : อัดสำเนา) การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามหนึ่ง
หรือหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน

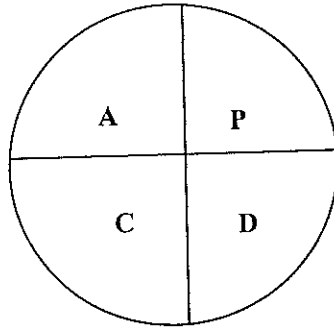
การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสานงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการนิเทศ
การศึกษาเพื่อเร่งรัดให้กำลังใจ ชี้ทางให้เจริญงอกงามในอาชีพ(Biggs and Justman,1952)

วินัย เกษมเศรษฐ.(ม.ป.ป. อัดสำเนา) การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสาน
การกระตุ้น และการนำไปสู่ความงอกงามของครู

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การติดตามผลการดำเนินงาน โดยมีเทคนิค
วิธีการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือแนะนำ กระตุ้น เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงาน มีความ
พึงพอใจทำให้ผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หาก
นำความหมายของการนิเทศ หลักการนิเทศดั้งเดิมมาผสมผสานกับแนวคิดการประกันคุณภาพ
การศึกษา แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดที่ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู
และระดับคุณภาพครู / ผู้บริหาร (NTQ / EMQ) หลักการนิเทศยุคใหม่ที่ควรจะเป็นก็คือ

1. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมีขวัญกำลังใจ และมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดครึ่กษาไว้ และยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอยู่เสมอ
2. เป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและรองรับด้วยข้อมูลสารสนเทศการ ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เป็นกิจกรรมที่อยู่ในบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจอันดีระหว่าง ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
4. เป็นกิจกรรมที่เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้รับการนิเทศ
5. เป็นกิจกรรมที่ดึงศักยภาพของผู้รับการนิเทศมาใช้ และให้การยกย่อง
6. เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศพัฒนาตนเองให้อยู่ในระดับมาตรฐาน วิชาชีพหรือระดับคุณภาพครูให้สูงขึ้นและรักษาไว้ได้

จากความหมาย หลักการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา ความมุ่งหมายของการนิเทศ การศึกษาคควรกล่าวได้ว่า เพื่อสนับสนุนส่งเสริม กระตุ้นให้ครูและผู้มีส่วน ได้เสียจากการจัด การศึกษาทุกฝ่ายเป็นรายบุคคลหรือหลายคนร่วมมือร่วมใจกันปฏิรูปวิธีการจัดการเรียน การสอนวิธีการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งสู่ความสำเร็จ ตามมาตรฐานใด ๆ ของโรงเรียนและ ของบุคลากรของโรงเรียนให้สูงขึ้น และรักษาไว้ได้อย่างต่อเนื่องด้วยความเต็มใจการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเป็นกลไกหลักใน การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อันจะนำความสำเร็จมาสู่หน่วยงาน และทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิด ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาคครั้งนี้ซึ่งมี ความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกระบวนการในการนิเทศ กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการนิเทศตามกระบวนการของเคมมิ่ง ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงการนิเทศตามทฤษฎีของเดมมิ่ง

P การวางแผน (Plan) เป็นการวางระบบซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการแต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติเป็นมาตรฐาน และบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากการบันทึกจะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเอง และให้ผู้อื่น ตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่จะสะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของระบบย่อย ส่งผลถึงคุณภาพของโรงเรียนทั้งระบบ

D การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกคน โดยใช้กระบวนการ วิธีการและบันทึกบุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่าง ๆ จะปฏิบัติและบันทึก ต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน

C การตรวจสอบ / ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเองร่วมกันประเมิน และผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน

A การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไข พัฒนางาน ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปัจจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้นจนระบบ คุณภาพ หรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการนิเทศการศึกษา ตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มี 5 ขั้นตอน ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการนิเทศการศึกษา

ขั้นตอน	แนวดำเนินการ	ข้อมูลการดำเนินการนิเทศ
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของ ปัญหาและความ ต้องการพัฒนา	- ศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ ในความรับผิดชอบ - การศึกษาการปฏิบัติจริง	- ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ประวัติ รายบุคคล / ความสามารถ - ข้อมูลการปฏิบัติงาน
2. การวางแผนและกำหนด ทางเลือก	- การศึกษาโดยการใช้เครื่องมือ เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม การประเมินตนเอง	ความสามารถในการสอน / การใช้สื่อ / การจัดทำสื่อ
3. การสร้างเครื่องมือและ พัฒนาวิธีการ	- พิจารณาความสัมพันธ์ของจุด พัฒนากับการนิเทศ จุดพัฒนา สอดคล้องกับปัญหาโดยรวม/ เฉพาะที่เทคนิคที่นำมาใช้	- เทคนิค/วิธีการ/สื่อ เครื่องมือหรือนวัตกรรม ใน การนิเทศ
4. ปฏิบัติการนิเทศ	ทรัพยากรที่มีศักยภาพของผู้ นิเทศ	- แผนการนิเทศ - สื่อ เครื่องมือสอดคล้อง กับวิธีการนิเทศ/ วิวัฒนาการ/นวัตกรรม การนิเทศ
5. การประเมินผลและการ รายงานผล	- กำหนดทางเลือก วางแผนร่วมกับผู้รับการนิเทศ - แสวงหาเครื่องมือ สื่อตามที่วาง แผนไว้โดยจัดหา จัดทำตาม ความเหมาะสม - ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ - ศึกษาการเปลี่ยนแปลง/ การพัฒนาของผู้รับการนิเทศ เช่นศึกษาผลงาน การใช้ เครื่องมือ/วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล - สรุปและรายงานผล	- การดำเนินการพัฒนาผล การพัฒนาของผู้รับ การนิเทศ - การรายงานผล/การเผยแพร่ ผลงานการมีข้อมูลใน การพัฒนาต่อไป

จากกระบวนการนิเทศข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา
2. ช้้นวางแผนดำเนินการ
3. ช้้นปฏิบัติตามแผน
4. ติดตาม ประเมินผล

กรณีที่เป็นกรณีพิเศษภายในกรณีพิเศษจะประสบความสำเร็จคงต้องอาศัยบริบทที่เอื้อต่อการนิเทศ ดังนี้

1. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

2. ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การสอน การปฏิบัติงาน และสื่อการเรียนการสอน

3. ขวัญและกำลังใจ

4. ความเป็นทีม ความสามัคคี หรือความเป็นเอกภาพของบุคลากร

การดำเนินการจะช่วยให้เป้าหมายในการนิเทศการศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือการนิเทศที่มุ่งหวังให้ผู้รับผิดชอบมาตรฐาน โรงเรียน หรือมาตรฐานหลักสูตรสามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสามารถยกระดับให้มาตรฐานที่รับผิดชอบสูงขึ้นได้

ประโยชน์ของการติดตาม และประเมินผล จากการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารการศึกษามีดังนี้

1. การติดตามและประเมินผลทำให้ผู้บริหารทราบปัญหา อุปสรรคของโครงการได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ทันเวลาก่อนที่จะสายเกินไป ปัญหาบางอย่างอาจแก้ไขได้ยาก การติดตามและประเมินผลจะช่วยให้แก้ไขได้ง่ายขึ้น

2. การติดตามและประเมินผลสามารถช่วยบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการติดตาม และประเมินผลจะแสดงให้เห็นถึงสภาพการใช้ทรัพยากรของโครงการ ว่ามีลักษณะอย่างไรสิ้นเปลืองหรือไม่ ผลที่ได้คุ้มกับรายจ่ายหรือไม่ เมื่อผู้บริหารโครงการทราบถึงผลของการใช้ทรัพยากรในโครงการแล้ว จะสามารถตัดสินใจได้ว่าควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การติดตาม และประเมินผล จะช่วยให้ผู้บริหาร โครงการสามารถจัดสรรทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้บริหาร โครงการมีความรู้เกี่ยวกับผลประโยชน์และของโครงการอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น สามารถประเมินความพึงพอใจและความปรารถนาของผู้ปฏิบัติงานในอนาคตได้ดีขึ้น

4. วิธีการวัดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูที่รับผิดชอบจากการประชุมชี้แจง แนะนำแนวทางการดำเนินงาน โดยได้มอบหมายนโยบายกระตุ้น ให้ความสนใจผู้ร่วมงานมีความภาคภูมิใจเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายผลการดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ

สรุปผล จากการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการทำงานผู้บริหารแนะนำกระตุ้นให้กำลังใจครูผู้ปฏิบัติงานทำให้ผลการดำเนินงานบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านครูผู้รับผิดชอบประกอบด้วย

1. ขวัญและกำลังใจ

ในการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรที่เป็นที่ยอมรับซึ่งคน หรือทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะคนเป็นผู้ปฏิบัติงานทุกขั้นตอนของการบริหาร ถ้าได้คนดี มีความขยันขันแข็ง มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพสูง แต่ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีแต่ความเบื่อหน่าย ขาดความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นขาดขวัญในการทำงานหรือขวัญเสีย จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องส่งเสริมและบำรุงขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีขวัญดีอยู่เสมอ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของขวัญ

ศรี อนันต์นพคุณ 2551 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า ขวัญ หมายถึง สภาพจิต หรือความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการทำงานที่มีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจ มีความพึงพอใจ มีความสุข สนุกกับการทำงาน มีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานตามความต้องการและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การร่วมกัน

บุญมี ภูนิรับ (2549 : 25) กล่าวว่า ขวัญหรือกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตหรืออารมณ์ซึ่งมีผลกระทบต่อความตั้งใจในการทำงาน ผลกระทบนั้นอาจเกิดขึ้นกับบุคคลหรือองค์กร ขวัญและกำลังใจที่ดีจะต้องเพิ่มพลังงานที่สูงขึ้น ซึ่งผู้นิเทศถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญที่จะต้องสร้าง

เสริมให้ผู้รับการนิเทศมีขวัญและกำลังใจที่ดีอยู่เสมอ โดยอาศัยทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์และการจูงใจ สามารถดำเนินการได้โดยปฏิบัติตนเป็นเพื่อนร่วมงานและที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน

บรรองค์ โดจินดา (2543 : 378) กล่าวว่า ขวัญและกำลังใจ เป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่ซับซ้อนในการทำงานขึ้นอยู่กับความต้องการทั้งหมดของแต่ละบุคคล คนที่มีขวัญและกำลังใจดีจะเป็นคนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เต็มใจที่จะทำตาม กฎข้อบังคับของหน่วยงาน พยายามปฏิบัติงาน ให้บรรลุจุดหมาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีผลดีต่อองค์กรบุคคลที่มีขวัญดีจะมีพฤติกรรมที่มีความรักความผูกพันต่อองค์กร อยู่ใน ระเบียบวินัยและเต็มใจ

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2544 : 288) กล่าวว่า ขวัญ หมายถึง ภาวะอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของคน แล้วแสดงออกในทางอารมณ์ตามเจตคติของบุคคลแต่ละคนเป็นท่าทีของสภาพจิตใจของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว และสภาพของงานสิ่งแวดล้อมรวมถึงสภาพครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน ชุมชนที่อยู่อาศัย และบรรยากาศองค์กร

จากความหมายของขวัญและกำลังใจที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าขวัญและกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตซึ่งแสดงถึงความรู้สึกรักของบุคคล ออกมาทางด้านอารมณ์ มีผลกระทบบต่อความตั้งใจในการทำงาน คนที่มีขวัญและกำลังใจดี จะมีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจสนใจเอาใจใส่ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความสุขใจไม่ย่อท้อ และพยายามปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมาย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดขวัญ

1. ปัจจัยทางด้านบุคคลประกอบด้วย

1.1 ลักษณะท่าทีและบทบาทผู้บริหาร

1.2 สถานภาพและการยอมรับนับถือ

1.3 ความร่วมมือของเพื่อนร่วมงาน และเต็มใจที่จะใช้ความรู้ความสามารถ

ในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.4 สุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง สุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต

รวมทั้งอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้

ปัจจัยด้านวัตถุ

1. ปัจจัยด้านวัตถุ ประกอบด้วย

1.1 ผลประโยชน์เกื้อกูล

1.2 โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การมีโอกาสดำเนินตำแหน่ง
 การงานให้สูงขึ้น

1.3 สภาพการปฏิบัติงาน ควรจัดสภาพการทำงานให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ

1.4 ความพึงพอใจต่อวัตถุประสงค์หลักและนโยบายการดำเนินงานของ

องค์กร

1.5 ความพึงพอใจในหน้าที่การงานที่มีอยู่

1.6 ความมั่นคงปลอดภัย

1.7 การติดต่อสื่อสาร

ความสำคัญของขวัญในการปฏิบัติงาน

ขวัญ เป็นสิ่งสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่การงานของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก คนมีความรู้ความสามารถสูง รวมทั้งมีอุปกรณ์เครื่องใช้อย่างดีและเพียงพอ ก็ยังไม่เป็นหลักประกันได้ว่า ผลงานที่ได้รับจะมีคุณภาพและปริมาณสูงสุดดังที่คาดหวังไว้ แต่ก็ยังขึ้นอยู่กับว่าคน ๆ นั้นมีความกระตือรือร้น มีความพึงพอใจในงานที่ทำและขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะร่วมกับหมู่คณะได้มากน้อยเพียงใด

วิธีการวัดขวัญและกำลังใจ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งบ่งบอกถึงผลงานที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่องานเป็นผลทางด้านจิตใจทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นมีความตั้งใจ เอาใจใส่โดยได้รับแรงจูงใจจากผู้บริหารเป็นรางวัล ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมผู้ร่วมงานมีความสุข พยายามปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ

ผลจากการดำเนินงานสรุปว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับความสนใจ เอาใจใส่ กำกับดูแลคอยให้กำลังใจโดยไม่ทอดทิ้ง ให้กำลังใจเป็นรางวัล ทำให้ผู้ร่วมงานมีขวัญและกำลังใจพยายามตั้งใจทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ

เจตคติ (Attitude)

ความหมายของเจตคติ มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของเจตคติ ดังนี้

นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม(2518 : อัดสำเนา) เจตคติ หมายถึง สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เราสามารถรู้ได้โดยดูจากพฤติกรรมของบุคคลว่าตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2544 : 27) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความชอบ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจ ความต้องการ ความเชื่อมั่น ความไม่ชอบ และความโน้มเอียงทางจิตใจ โดยแสดงออกมาให้เห็นทั้งด้านคำพูดและการกระทำ

เจตคติ เป็นผลของความรู้สึกทางใจที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเอนเอียงไปในทางหนึ่งทางใด เจตคติเป็นนามธรรมอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนซึ่งเป็นผลมาจาก ประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ และการเรียนรู้อันรวมเป็นภูมิหลังของบุคคลนั้น ๆ (มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช 2544 : 243)

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร(2545 : 113) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคลสิ่งของและสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

ทิพวัลย์ สุทิน (2546 : 1) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อและแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของหรือความคิดใดก็ตาม ในลักษณะของการประเมินค่า ความรู้สึก ความเชื่อและแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร

บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 54) กล่าวว่า เจตคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อบุคคลและต่อสถานการณ์ต่างๆ

ทิพย์อาภา หิรัญวาทิต (2544 : 13) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ความพร้อม ของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่บุคคลได้รับ โดยแสดงพฤติกรรมออกมา 2 ลักษณะคือทางบวกจะแสดงออกมาในลักษณะความชอบ ความพึงพอใจ ความสนใจ เห็นด้วย อีกลักษณะหนึ่งคือ ทางลบ แสดงออกในลักษณะความเกลียด ไม่พึงพอใจ ไม่สนใจ ไม่เห็นด้วยอาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย หรือต้องการหนีห่างจากสิ่งเหล่านั้น

ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แสดงออกทางด้านพฤติกรรม สังเกตได้จากการกระทำ หรือผลการตอบสนองในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ

องค์ประกอบของเจตคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การรู้ (Cognition) ประกอบด้วย ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย

2. ความรู้สึก (Feeling) หมายถึง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย เจตคตินั้น เป้าหมายจะถูกมองด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความดีดั่งยี่ดั้น ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาได้ได้กับความรู้สึกมากระทบ

3. แนวโน้มพฤติกรรม (Action Tendency) หมายถึง ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจตคติ ถ้าบุคคลมีเป้าหมายเขาจะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป้าหมายนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางลบต่อเป้าหมายความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมทำลาย หรือทำร้าย เป้าหมายนั้นเช่นกัน

ลักษณะของเจตคติที่สำคัญมี ดังนี้

1. เจตคติที่มีที่หมาย (Attitude object) ซึ่งได้แก่ สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น คน สิ่งของสถานที่ สถานการณ์ หรือสิ่งที่เป็นธรรม เช่น เสรีภาพ ความรักประชาธิปไตย ฯลฯ

2. มีการระบุในแง่ดี - ไม่ดี (Evaluation aspect) มีความผันแปรในทางบวกและทางลบหรือในด้านการสนับสนุนหรือต่อต้าน

3. มีลักษณะคงทน (Relatively enduring) เจตคติของคนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้ว่านักจิตวิทยาจะไม่ถือเป็นของถาวร แต่ลักษณะของความคงทนก็เป็นเรื่องที่ยอมรับโดยทั่วไปเจตคติเปลี่ยนแปลงได้แต่การเปลี่ยนแปลงต้องใช้เวลาานาน

4. มีความพร้อมในการตอบสนอง (Readiness for response) คือ มีความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามเจตคติที่เขามีอยู่ เช่น มีความพร้อมที่จะซื้อรถยนต์ถ้ามีเงินทั้งนี้เพราะมีเจตคติที่ดีต่อรถยนต์อยู่แล้ว

ปัจจัยที่ทำให้เกิดเจตคติ ได้แก่

1. ประสบการณ์เฉพาะ เมื่อคนเราได้รับประสบการณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะมีลักษณะในรูปแบบที่ผู้ได้รับรู้สึกว่าได้รางวัล ลงโทษ ประสบการณ์ที่ผู้รู้สึกเกิดความพึงพอใจย่อมจะทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น

2. การสอน อาจจะเป็นทั้งแบบแผนหรือไม่เป็นแบบแผนก็ได้ซึ่งเราได้รับจากคนอื่น เช่น บ้าน วัด โรงเรียน สื่อมวลชนต่าง ๆ เรามักจะได้รับเจตคติที่สังคมมีอยู่ และนำมาขยายตามประสบการณ์

3. ตัวอย่าง (Model) เจตคติบางอย่างเกิดจากการเลียนแบบในสถานการณ์ต่างๆ เราเห็นคนอื่นประพฤติเราเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมออกมาเป็นรูปเจตคติถ้าเรายอมรับนับถือคนนั้นเราก็ยอมรับความคิดเห็นของเขาตามที่เรารู้เข้าใจ

4. ปัจจัยที่เกี่ยวกับสถาบัน ปัจจัยทางสถาบันมีอยู่เป็นอันมากที่มีส่วนสร้างสนับสนุนเจตคติของเรา เช่น การปฏิบัติกิจกรรมในโบสถ์ การแต่งกายของคนในสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งให้แนวคิดของคนเราเป็นอันมาก

สรุปผลการดำเนินงาน เจตคติของบุคคลในการดำเนินงานถ้าได้รับแรงใจคอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ ทำให้สภาพจิตใจดีผลที่ได้รับตอบสนองต่อสิ่งที่กระทำผลงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วม การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูผู้รับผิดชอบและผู้ปกครองนักเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จที่มุ่งพัฒนาคนผู้วิจัยนำเสนอการมีส่วนร่วมตามลำดับดังต่อไปนี้

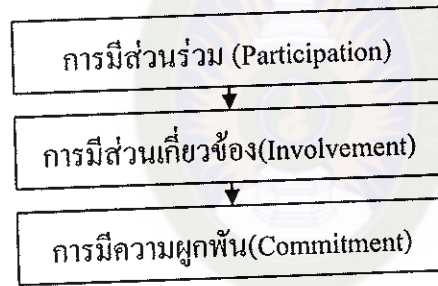
ชาลูนชัย บุรีสูงเนิน (2546 : 10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการทำงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ มีความเหมาะสม ทำงานด้วยความรู้สึกผูกพัน เชื้อถือไว้วางใจ ศรัทธา การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น

ธรรณกมล แก้วป่อ (2549 : 14) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการที่บุคคลอย่างน้อย 2 ฝ่ายได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมใด ๆ ตั้งแต่การวางแผนดำเนินงานจนกระทั่งสิ้นสุดหรือร่วมกันเป็นช่วง ๆ แล้วดำเนินกิจกรรมไปให้บรรลุตามความมุ่งหมายกิจกรรมนั้น

ปรีชา กัลยา (2544 : 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ชาวบ้านได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเองโดยชาวบ้าน หรือกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนได้จัดขึ้นชาวบ้านในที่นี้คือบุคคลที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านหรือบุคคลที่ร่วมโครงการ โดยการร่วมรับฟังเสนอความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนปฏิบัติรับประโยชน์ตลอดจนประเมินผล ติดตามผลในกิจกรรมนั้น ๆ

ธรรมนูญ แก้วป้อ (2549:10 อ้างอิงมาจาก เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ 2522:29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วม ในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร

เอกชัย กีสุขพันธ์ (2549 : 11) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นให้เกิด ประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ในการ ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มี ส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วม (evolvment) ในการดำเนินการ หรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commit ment) ต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด ซึ่งแสดงไว้ตามแผนภูมิประกอบดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงการมีส่วนร่วมในองค์กร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้ร่วมดำเนินการกิจกรรม ร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผนจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม เพื่อให้ผลการดำเนินการนั้นบรรลุตาม วัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มบุคคลร่วมเสนอความคิดเห็น แนวทางแก้ไขปัญหา โดยกระบวนการบริหารการมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจสถานการณ์ และอุทิศตนมาก ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม (ธรรมนูญ แก้วป้อ 2549 :10-11 อ้างอิงจาก อकिन รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง) สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญหลายประการดังนี้ (ชาญชัย บุรีสูงเนิน 2546: 10, อ้างอิงจาก ปรีศนา โกลละสุด)

1. ทำให้ประชาชนยอมรับ โครงการมากขึ้น เนื่องจากตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพันและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. ให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น มีการระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินโครงการมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การจัดการศึกษาถือว่าการศึกษเป็นภารกิจของบุคคลและสังคมโดยบุคคลและโรงเรียนต่าง ๆ ต้องระดมสรรพกำลังและทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันต้องคำนึงถึงเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและโรงเรียนในสังคมด้วย การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญดังนี้

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งบังเอิญเห็นพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเคียดแค้น และความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงสนองตอบความเห็นชอบคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2537 : 184)

ได้เสนอแนวคิดในการที่จะกำหนดว่าเมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและควรมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดในการตัดสินใจตัวแบบ (Model) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจควรจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนดรูปแบบ และปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้เสนอกฎไว้ 2 กลุ่ม คือ

1. กฎกลุ่มแรกเป็นการส่งเสริมคุณภาพของการตัดสินใจ
2. กฎกลุ่มที่สองเป็นการส่งเสริมการยอมรับการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจมีทางเลือกอยู่ 5 วิธีตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจคนเดียว (Unilateral) ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง 5 วิธีมี ดังนี้

1. ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง
2. ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่นแล้วตัดสินใจเอง
3. ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคนแสวงหาความคิดและข้อเสนอ

ตัดสินใจ

4. ผู้บริหารปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดเห็นร่วมกัน

โดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ

5. ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาแล้วให้กลุ่ม

ตัดสินใจ

มาสโลว์ (Maslow, 1943) นักจิตวิทยาได้ค้นคว้าเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นตัวกำหนดค้นหาหรือความอยาก และพยายามชวนชวายให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ตอบสนอง และความอยากนี้เกิดจากมนุษย์มีความจำเป็น (Need) ซึ่งแต่ละเผ่าพันธุ์จะแสดงออกมาซึ่งความต้องการไม่เหมือนกันแต่อย่างน้อยที่สุดก็จะมีพื้นฐานที่เหมือนกันเป็นลำดับไป แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าได้รับการตอบสนองความต้องการอยู่ในระดับใดมากน้อยแค่ไหนมาสโลว์สรุปว่า

1. มนุษย์เรามีความต้องการและความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วย่อมสิ้นสุดลง และความต้องการใหม่ในลำดับต่อไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดขึ้น

3. มนุษย์มีความต้องการลำดับขั้นของสำคัญจากต่ำไปหาสูง

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐาน เรียกว่า ลำดับขั้นแห่ง ความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of need) แบ่งได้ 5 ลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการสิ่งจำเป็นทางร่างกาย (Physiological need)
2. ความต้องการในด้านความปลอดภัย (Safety Need)
3. ความต้องการในด้านสังคม (Social or Belongingness Needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-Realization or Self-

Actualization Needs)

จากแนวคิดของมาสโลว์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้วจะเห็นว่ากรณีที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกับทางราชการนั้น บางครั้งก็เพื่อต้องการมีชื่อเสียงเกียรติยศหรือต้องการยอมรับยกย่องจากสังคม

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครองให้ความสนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จึงเสนอตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของโรงเรียนเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียนมีผู้ปกครองอาสาสอดส่องดูแลความปลอดภัยมีโครงการสายสัมพันธ์บ้านและโรงเรียนเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมในโรงเรียน และขยายความร่วมมือไปสู่การจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการจัดการศึกษาของโรงเรียนส่งผลดีทั้งต่อตัวเด็ก ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและต่อโรงเรียนด้วย ดังนี้ (ฉันทนา บุญส่ง, 2551 : 39)

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ครอบครัวและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. นักเรียนหรือสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมกับ โรงเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน ครู การบ้าน และกับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งเป็นการพัฒนาเจตคติทางบวกต่อนักเรียน

ผลที่เกิดขึ้นกับพ่อแม่

1. ทักษะและความรู้ที่เพิ่มขึ้น (จากความร่วมมือ) ทำให้พ่อแม่สามารถช่วยเรื่อง การเรียนของลูกที่บ้าน ได้นอกจากทำให้พ่อแม่เข้าใจระบบการบริหาร โรงเรียนมากขึ้น

2. ผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์และเจตคติที่ดีต่อ โรงเรียนมากขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นกับ โรงเรียน

1. โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนเรื่อง การปฏิรูปมากขึ้น

วิธีการวัดการมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / กลุ่มที่มีปัญหาทางการเรียนทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือคอยให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนเพื่อจะได้หาวิธีและแนวทางแก้ไขช่วยเหลือเปลี่ยนพฤติกรรมให้พึงประสงค์

สรุปผลการดำเนินงานการมีส่วนร่วมซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วยดีและโรงเรียนทำให้ทราบพฤติกรรมนักเรียนและร่วมมือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงาน โดยใช้แบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

ระบบการดูแลนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีความเชื่อว่า

1. ทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส
อยากเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข
2. ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้
เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน
3. ความสำเร็จของการดำเนินงานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วม
ระดมความคิด ร่วมคิดร่วมทำ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งคุณครู ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน
บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นระบบการทำงานที่มีกระบวนการ
ชัดเจน ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องศึกษากรอบการทำงานให้
ชัดเจนดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบในสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกิดการพัฒนาคำ
ความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. สนับสนุนช่วยเหลือให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถดำเนินงานการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีระบบติดตามประเมินผลและ
รายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. นำนโยบายการช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาคำรู้และความสามารถ
ในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. สนับสนุน ช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

- นักเรียน
4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแล
5. ติดตามประเมินผล และรายงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
- สถานศึกษา
6. บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

7. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ
8. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจใน
- การดำเนินงาน

ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. คัดกรอง จำแนกนักเรียน
3. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา
4. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือส่งต่อ
5. รายงานผล

คุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ถูกวิธี ทันเวลา
 2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และมีความอบอุ่นเป็น
- กันเอง

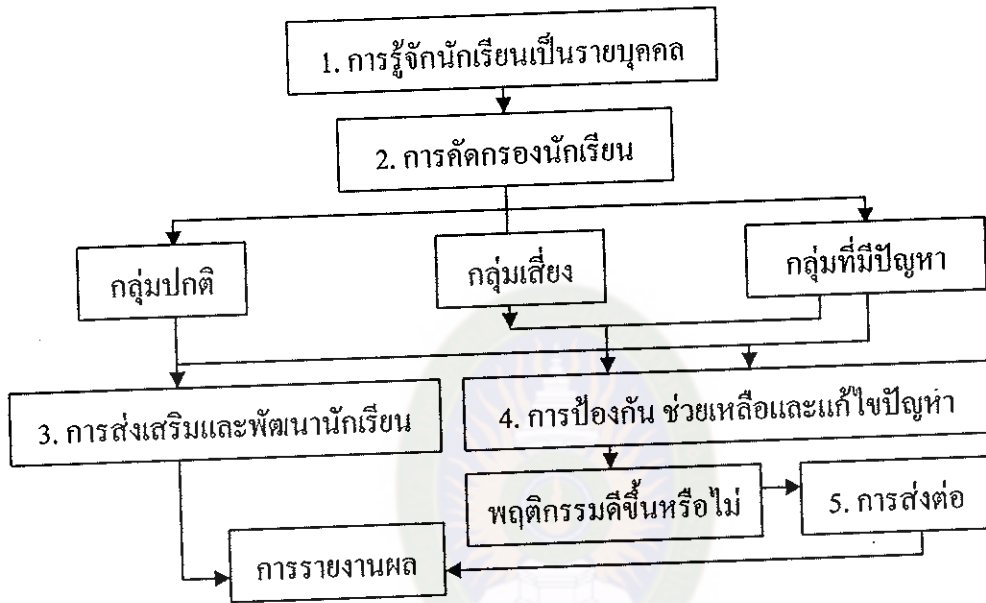
3. ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ ได้รับการพัฒนาความฉลาดทาง

อารมณ์ (EQ) ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรม จริยธรรม (MQ) และ

ความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค (AQ)

4. นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตาม
- ศักยภาพอย่างรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง
- จริงจังด้วยความเสียสละ เอาใจใส่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความสำคัญในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่สถานศึกษา ตามแผนภูมิประกอบที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการและขั้นตอนดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น

ความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการดำเนินการ โดยมีการประสานความร่วมมือ หรือสนับสนุนจากผู้บริหารครูที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือสรุปได้ ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 กระบวนการ วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ศึกษาข้อมูลจากการใช้	
1.1 ด้านความสามารถ	1. ระเบียบสะสม	1. ระเบียบสะสม
- การเรียน	2. แบบประเมินพฤติกรรม	2. แบบประเมินพฤติกรรม
- ความสามารถอื่น ๆ	เด็ก (SDQ)	เด็ก (SDQ)
1.2 ด้านสุขภาพ	3. อื่นๆ	3. อื่นๆ
- ร่างกาย	- แบบประเมินความ	- แบบประเมินความ
- จิตใจ / พฤติกรรม	ฉลาดทางอารมณ์ (E.Q)	ฉลาดทางอารมณ์ (E.Q)
1.3 ด้านครอบครัว	- แบบสัมภาษณ์นักเรียน	- แบบสัมภาษณ์นักเรียน
- เศรษฐกิจ	- แบบสังเกตพฤติกรรม	- แบบสัมภาษณ์
- การคุ้มครองนักเรียน	- แบบการเยี่ยมบ้าน	ผู้ปกครองและเยี่ยมบ้าน
1.4 ด้านอื่น ๆ	นักเรียน	นักเรียน
2. การคัดกรองนักเรียน	ดำเนินการต่อไปนี้	- แบบบันทึกการตรวจ
2.1 กลุ่มปกติ	1. วิเคราะห์ข้อมูลจาก	สุขภาพด้วยตนเอง ฯลฯ
2.2 กลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา	1.1 ระเบียบสะสม	1. เกณฑ์การคัดกรอง
	1.2 แบบประเมิน	นักเรียน
	พฤติกรรม เด็ก (SDQ)	2. แบบสรุปผลการคัด
	1.3 แหล่งข้อมูลอื่นๆ	กรองและช่วยเหลือ
	2. คัดกรองนักเรียนตาม	นักเรียน
	เกณฑ์การคัดกรองของ	3. แบบสรุปผลคัดกรอง
	โรงเรียนดำเนินการต่อไปนี้	1. การจัดกิจกรรมโฮมรู
3. การส่งเสริมนักเรียน	1. จัดกิจกรรมโฮมรู	มของโรงเรียน
(สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม)	2. จัดผู้ปกครองชั้นเรียน	2. การจัดกิจกรรมประชุม
	3. จัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครู	ผู้ปกครองชั้นเรียน
	พิจารณาว่าเหมาะสมในการ	3. แบบบันทึก / สรุป
	ส่งเสริมให้นักเรียนมี	ประเมินผลการดำเนิน
	คุณภาพ	กิจกรรม

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
<p>4. การป้องกันและแก้ไข ปัญหา(จำเป็นอย่างมาก สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหา)</p>	<p>1. การป้องกันและแก้ไขปัญหา (จำเป็นอย่างมากสำหรับ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา) ดำเนินการต่อไปนี้</p>	<p>3.1 โฮมรูม 3.2 ประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน 3.3 อื่น ๆ</p> <p>1. แนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5 กิจกรรม 2. แบบบันทึกสรุปผลการ คัดกรองและช่วยเหลือ นักเรียนเป็นรายบุคคล 3. แบบบันทึกรายงานผล การดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>
<p>5. การส่งต่อ</p> <p>5.1 ส่งต่อภายใน</p> <p>5.2 ส่งต่อภายนอก</p>	<p>1.บันทึกการส่งนักเรียนไปยัง ครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ นักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะแนว ครูปกครอง ครูประจำวิชา ครู พยาบาล เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่ง ต่อภายใน</p> <p>2. บันทึกการส่งต่อไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการซึ่งเป็นการส่งต่อ ภายนอก</p>	<p>1. แบบบันทึกการส่งต่อของ โรงเรียน 2. แบบรายงานแจ้งผลการ ช่วยเหลือนักเรียน</p>

หมายเหตุ

SDQ. = The Strengths and Difficulties Questionnaire

E.Q. = Emotional Quotient

จากกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น โรงเรียนสามารถเลือกใช้วิธีการ และเครื่องมืออื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุ เพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามความเหมาะสมของสภาพ โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า หากครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการอย่างมีระบบ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุขตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กล่าวว่า การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสุข โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกกระบวนการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งใน

สถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตร กลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เสมอ ทาริวร (2546 : 127-143) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร อำเภอบ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่สามารถ ดำเนินการ ได้เป็นรูปธรรม ส่งผลให้การป้องกัน การส่งเสริมและการแก้ไขปัญหา นักเรียนไม่ตรงตามสาเหตุที่แท้จริง ผู้ปกครอง ชุมชน ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการดำเนินงานปกครองดูแลนักเรียนของ โรงเรียน หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามวงจร PAOR ทำให้เกิดการ พัฒนา คือ พัฒนาความรู้ความ เข้าใจ ความสามารถ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนา อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับดี ซึ่งมากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าตามองค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ปรากฏหลักฐานเอกสาร ร่องรอยการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การประเมินเพื่อทบทวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน มีระดับเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ ระดับดี ซึ่ง ได้พัฒนาเพิ่มขึ้นจากเดิมที่อยู่ในระดับปฏิบัติ พอใช้ และการประเมินเพื่อทบทวนระบบบริหารจัดการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการ ปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ ระดับ ดี ซึ่ง ได้พัฒนาขึ้นจากเดิมที่อยู่ในระดับปฏิบัติ ต้องปรับปรุงผล

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร เพิ่มขึ้น เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สถิต ชนะชัย (2546 : 85-95) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาดำเนินงานทางโรงเรียน ได้ทำการคัดกรองเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ซึ่งจำแนกออกตามพฤติกรรม 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านความประพฤติ ด้านการใช้สารเสพติด ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านการคุ้มครองนักเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการรายงานใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ

1. แบบสำรวจผลการคัดกรองนักเรียน
2. แบบสำรวจการใช้กิจกรรมตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน

3. แบบสำรวจการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ก่อนการพัฒนา จากนั้นจึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการพัฒนา 3 ด้าน คือ จำนวนนักเรียน กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา สสำรวจความพึงพอใจของบุคลากร และสำรวจการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นำข้อมูลมาคิดวิเคราะห์โดยการคิดคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนและการทดสอบความแตกต่างของจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ระหว่างก่อนการพัฒนากับ หลังการพัฒนา โดยวิธีการทดสอบด้วย Sign test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับมากอย่างยิ่ง หลังการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยมาอย่างยิ่ง และน้อยกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. การปฏิบัติตามกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก
3. ความพึงพอใจของบุคลากรอยู่ในระดับมาก
4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก

อัจฉรี พูลเพิ่ม (2546 : 53-75) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณ์ อำเภอกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

โดยใช้หลักการทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 3 คนกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบบันทึกการสังเกต และแบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มมีปัญหาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนบ่อย ๆ จนสังเกตได้ หลังจากใช้กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยใช้กิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองทำให้นักเรียนที่มีปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้น ผลการดำเนินงานพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนกันทรารมณี ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหาให้ดีขึ้น แต่ยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมต่อไปอีก ได้แก่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาเสพติดของนักเรียนที่ยังไม่หมดสิ้นไปทันที

บุญหนา ศรีลาดเลา (2546 : 73-87) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนแคนดงพิทยาคม กิ่งอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และมีระเบียบวินัยที่ดี การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 9 คน และผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกประจำวัน แบบสัมภาษณ์แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ แบบติดตามการปฏิบัติงาน และแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ข้อมูลยึดหลักสามเส้า (Triangulation) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏดังนี้

ครูและบุคลากรใน โรงเรียนบางส่วนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงจัดอบรมสัมมนาเชิงวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ครูที่ปรึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อนการพัฒนาบุคลากรระดับการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย หลังการพัฒนาบุคลากรพบว่า มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ผลการดำเนินงานมีอุปสรรค คือ กิจกรรมโฮมรูมที่ได้ผลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ปัญหาและ

อุปสรรคเกิดจากนักเรียนบางส่วนยังไม่เข้าใจและขาดความรับผิดชอบและไม่ให้ความร่วมมือ และขาดการเยี่ยมบ้านนักเรียนดังนั้นในวงรอบที่ 2 จะเริ่มต้นกระบวนการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเฉพาะในส่วนที่ยังเป็นปัญหา คือ การเยี่ยมบ้านนักเรียนและเทคนิคการสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยการนัดหมายนักเรียนในหมู่บ้านเดียวกันของครูที่ปรึกษาหลายคนให้ได้ออกเยี่ยมบ้านพร้อมกัน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและ มีความปลอดภัยมากขึ้น และมีการออกแบบวางแผนร่วมกันในหลายเรื่องที่จะพูดคุยกับผู้ปกครอง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนดงแคนพิทยาคม โดยจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ครู อาจารย์ เข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ทุกคนมีความพอใจในกิจกรรมดังกล่าว จึงควรมีการติดตามกาปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เพิ่มพูน ผ่านสำแดง (2546 : 110 - 125) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน โรงเรียนหนองสอพิทยาคม ตำบลลำปาวอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง และครูที่ปรึกษาระดับชั้น จำนวน 8 คน วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลหลายมิติ (Triangulation Technique) การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลใช้การพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษารากฎดังนี้

ภายหลังการพัฒนาโดยได้ดำเนินการจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูที่ปรึกษาและการศึกษาดูงาน ทำให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงานปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลือแก้ไขอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ตามหัวข้อต่อไปนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาระดับชั้น ไม่ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียนในระยะเบี่ยนสะสม 2) การคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียนจัดแยกเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา 3) การส่งเสริมนักเรียน ครูที่ปรึกษาได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ทำให้นักเรียนรู้จักเข้าใจตนเอง มีทักษะในการปรับตัวและการวางแผนชีวิต ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองมีความร่วมมือกันเพื่อหาทางป้องกัน

และช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประนอม ฮมแสง (2546 : 78 - 87) ทำการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน โนนหันวิทยายน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ให้ความหมายว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการและมีการประสานความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า 29 คน และผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินการปฏิบัติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

ก่อนดำเนินการ พบว่าครูที่ปรึกษาไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูขาดความเข้าใจวิธีการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน และขาดความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายบริหาร นิเทศติดตามและให้ความช่วยเหลือไม่ต่อเนื่อง หลังจากการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการอบรมและสัมมนา เรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน โนนหันวิทยายนและประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งแจ้งอภิปราย ทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามปฏิทินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการปฏิบัติงานกิจกรรมการรู้จักนักเรียนรายบุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมนักเรียน อยู่ในระดับดี ส่วนกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขนักเรียน และการส่งต่ออยู่ในระดับพอใช้ จึงต้องดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยจัดโครงการค่ายอาสาพัฒนา กิจกรรมผู้ปกครองเครือข่าย และโครงการปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ 35 คน มีพฤติกรรมดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 บรรลุตามวัตถุประสงค์ การประยุกต์ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน สามารถดำเนินงานได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัน หยิบล้ำ (2548 : 121 - 139) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขวาวใหญ่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์

เขต 1 ความว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนการนิเทศกำกับติดตามของครู เนื่องจากครู ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน การศึกษาเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนา คือ 1) เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) เพื่อให้การนิเทศกำกับติดตามของครูหัวหน้าระดับชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและชัดเจน โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และกระบวนการนิเทศภายใน ให้ความรู้และกำกับติดตามแบบมีส่วนร่วมวิธีดำเนินการศึกษาใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิส และแมกแท็กการ์ท (Kemmis และ McTaggart) ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) โดยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าประกอบด้วยผู้ศึกษาค้นคว้า ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ครูหัวหน้าระดับชั้นเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนขวาวใหญ่วิทยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน และวิทยากร การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น 2) แบบทดสอบอัตนัยวัดความรู้ความเข้าใจ 3) แบบสังเกตการณ์ดำเนินงานของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน และ 4) แบบสัมภาษณ์การกระทำและการตรวจสอบข้อมูล โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีบรรยาย การศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ก่อนที่จะพัฒนาการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในนั้น ครูมีความรู้เรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่ดีพอ ไม่มั่นใจในการปฏิบัติ การดำเนินงานไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ขาดการนิเทศกำกับติดตาม นักเรียนมีความประพฤติก่ผิดต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม วงรอบที่ 1 พบว่า ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อนักเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ยังมีปัญหาของครูที่ปรึกษาชั้นเรียนบางคนที่ไม่มั่นใจในการปฏิบัติในบางขั้นตอน วงรอบที่ 2 จึงได้ใช้กิจกรรมการพัฒนา 2

กิจกรรม คือ กิจกรรมการปรึกษาหารือ และกิจกรรมซินติเกรต (การจัดกลุ่มย่อยพิจารณาปัญหา) จัดระบบในการนิเทศกำกับติดตามใหม่แบบมีส่วนร่วม โดยสรุป การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขวาวใหญ่วิทยาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ คือ ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนมีความรู้ ความมั่นใจสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้ง 5 องค์ประกอบ และยังมีส่วนร่วมในการนิเทศกำกับติดตาม แต่ยังมีส่วนที่จะพัฒนาต่อไป คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน

ชวลิตปี ดงตะไ่น (2548 : 74 - 94) ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษากระบวนการและปัญหาการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการและปัญหาการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการช่วยเหลือและปัญหาการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหาระหว่างโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 146 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้อยู่ละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ F - test ผลการศึกษาพบดังนี้

1. โรงเรียนมีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหา เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือ โรงเรียนได้ดำเนินการขั้นตอนการรู้จักนักเรียนรายบุคคล โรงเรียนได้กำหนดระเบียบว่าด้วยเรื่อง จรรยาบรรณฯ และ โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนปัญหาที่เกิดจากกระบวนการช่วยเหลือด้านดังกล่าวพบว่ามีระดับน้อย โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียนได้กำหนดระเบียบว่าด้วยเรื่อง จรรยาบรรณฯ ของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนและ โรงเรียนได้ดำเนินการขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. โรงเรียนมีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มมีปัญหา ด้านการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือ การค้นหานักเรียนที่มีปัญหาคำเนินการ โดยครูประจำชั้น การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนหญิงและชาย ด้านผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปัญหาที่เกิดจากกระบวนการช่วยเหลือด้านดังกล่าว พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 3 ลำดับสุดท้ายคือการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนหญิงด้านยาเสพติด การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนหญิงและชายเรื่องชู้สาว

3. โรงเรียนมีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนด้านการประเมินผล การดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือ การทำรายงานประเมินผล โดยครูแนะแนว ครูประจำชั้น และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง การปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาที่เกิดจากการช่วยเหลือด้านดังกล่าว พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรื่องที่มีค่าเฉลี่ย 3 ลำดับสุดท้าย คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยครูแนะแนว ฝ่ายปกครองและผู้บริหารสถานศึกษา

4. การเปรียบเทียบ กระบวนการช่วยเหลือและปัญหาที่เกิดจากกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา พบว่าโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในช่วงชั้นที่แตกต่างกัน มีกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาทั้งโดยรวม และรายด้าน 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1,2 และช่วงชั้นที่ 1,2,3 ที่มีปัญหาการช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างไปจากโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3,4

จรรโลง ธนภัญญา (2549 : 64-85) ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการประกันคุณภาพเปรียบเทียบการประกันคุณภาพ และข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีขนาดแตกต่างกัน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 26 คณะ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมมีระดับของผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มมาตรฐาน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ มาตรฐานด้านปัจจัย (Input) มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) และมาตรฐานด้านผลผลิต (Output) และเมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีระดับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีการประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน

3. จากการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาทุกขนาด สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านปัจจัย (Input) ควรมีการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับครูทุกคน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และควรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดระบบข้อมูลนักเรียน

3.2 ด้านกระบวนการ (Process) การจัดทำโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ควรจัดในลักษณะเชิงบูรณาการ ควรให้การยกย่องเชิดชูเกียรติสำหรับบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.3 ด้านผลผลิต (Output) ควรมีการเฝ้าระวังและหาทางป้องกันปัญหาที่มีแนวโน้มอาจจะเกิดขึ้นดังนี้ คือ ปัญหาทุพโภชนาการ ปัญหากระแสבריโภคนิยม ปัญหาการสูบบุหรี่ และการดื่มเครื่องดื่มต่าง ๆ ที่มีแอลกอฮอล์ ปัญหาเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

อดิศักดิ์ อินธิสาร (2549 : 90 - 120) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจันทรมกษานอนุสรณ์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดความว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จำนวน 2 วงรอบ การเก็บข้อมูลโดยใช้ แผนการปฏิบัติงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุม และแบบประเมินการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตศาสตร์ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งโรงเรียนหนึ่งอำเภอในฝันของชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ส่วนจุดอ่อนได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขาดการประสานงานที่ดี ขาดประสิทธิภาพ ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ทักษะและขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร

2. ผลจากการอบรมเชิงปฏิบัติการการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ แต่มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู สามารถปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้โดยมีการปฏิบัติงานจำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนการป้องกันและแก้ไข ปัญหา และการส่งต่อ

3. ผลการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมโดยสรุปการพัฒนาการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงทำให้การปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคมต่อไป

อาทิฐยา วรนิษฐ์ (2549 : 125 - 134) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแฮด กิ่งอำเภอบ้านแฮด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ความว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดมาตรฐานการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาความคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือ แนวคิดเชิงระบบได้แก่การบริหารเชิงระบบ การออกแบบระบบคุณภาพและการประกันคุณภาพระบบ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(ActionResearch) 4 ขั้นตอน ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นตอนการปฏิบัติการ (Action) ขั้นตอนสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflection) กลุ่มผู้ร่วมการวิจัยมี 3 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทั้งหมด 195 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 19 ฉบับ แบบบันทึกการประเมิน จำนวน 5 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่และคำนวณร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยในวงรอบ

ที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่าร้อยละ 90 ครมามีข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ร้อยละ 85 ของนักเรียนที่ได้รับการเยี่ยมบ้าน ร้อยละ 95 นักเรียนได้ผ่านการคัดกรองตามเกณฑ์ของ โรงเรียน ร้อยละ 63 ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ได้รับการป้องกัน ร้อยละ 90 ของนักเรียนที่มีปัญหาที่ได้รับการแก้ไข ปัญหา ร้อยละ 85 ของนักเรียนกลุ่มปกติที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาที่ได้รับการส่งต่อ ซึ่งสูงกว่าที่กำหนด และจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 พบว่า มีข้อที่ควรปรับปรุง คือ ครูยังไม่เข้าใจวิธีการบันทึกการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานตามตัวชี้วัด ในแต่ละขั้นตอน ดังนั้นในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดเชิงระบบและข้อเสนอแนะจากวงรอบที่ 1 พบว่า ผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ตามตัวชี้วัดทุกตัว โดยสรุป ผลการประเมินการบริหารคุณภาพระบบภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ในภาพรวม 3 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้ คือ การบริหารคุณภาพระบบ ระดับควรปรับปรุง ด้านกระบวนการระดับพอใช้ และด้านผลลัพธ์ระดับพอใช้ และในวงรอบที่ 2 มีผลการดำเนินคือการบริหารคุณภาพระบบระดับ ดี ด้านกระบวนการระดับดี และด้านผลลัพธ์ระดับดี

ชยานนท์ มูลพิมพ์ (2550 : 60 - 72) ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานเพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงาน และเพื่อทราบข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจำนวน 34 คน และครู 318 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบด้วยค่า F- test (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน 5 ด้านมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับระดับการดำเนินงาน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การส่งเสริมนักเรียน การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และการส่งต่อนักเรียน
2. ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่าการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน

และด้านการส่งต่อนักเรียน มีระดับการดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ช่วงชั้นที่ 1 – 3, มีระดับการดำเนินงานมากกว่าช่วงชั้นที่ 1–2 และช่วงชั้นที่ 3-4 มีระดับการดำเนินงานมากกว่าช่วงชั้นที่ 1 – 2 และช่วงชั้นที่ 1 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ คือ โรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแก่ครูที่ปรึกษาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและคัดกรองนักเรียนจำแนกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง โรงเรียนควรมีทีมงานพัฒนาคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทีมนำ ทีมทำ ทีมประสาน โรงเรียนควรจัดวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบหลักระบบหนึ่ง เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ปกครองนักเรียนเพื่อ โรงเรียนจัดเก็บรวบรวมต่อไป

วิทยา แสงคำไพ (2551 : 90 - 120) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาครูด้าน

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสื่อโก้ววิทยาสรรค์ อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวิธีการวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตการณ์ และขั้นการสะท้อนผล กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ครูที่สมัครร่วมวิจัยจำนวน 24 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครู นักเรียนระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนรวม 242 คน และผู้ปกครองนักเรียนรวมจำนวน 242 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 คน ประกอบด้วยวิทยากร 2 คน และผู้ร่วมวิจัยจำนวน 22 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการตรวจสอบโดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้พรรณวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาครูงานและการนิเทศ กำกับ ติดตาม ในการวิจัยตามกรอบงาน ได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนของตนได้ นักเรียนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถยกระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

เกตุแก้ว หาญเชิงชัย (2551 : 95 - 103) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนพรเจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยการใช้กระบวนการนิเทศภายในให้มีความรู้และการกำกับติดตามแบบ

มีส่วนร่วม กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ครูผู้ทำการวิจัย ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน 37 คน ครูระดับหัวหน้าชั้นเรียน 6 คน ครูรองระดับหัวหน้าชั้นเรียน 6 คน รวมจำนวน 50 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ครูและนักเรียน จำนวน 149 คน ดำเนินการวิจัยโดยให้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามคิดของเคมมิสและแมกแท็กการ์ด (Kemmis and Mc Taggart) ดำเนินการพัฒนา 2 วงจร แต่ละวงจรประกอบด้วย การวางแผน(Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 1 ฉบับ 41 ข้อ แบบทดสอบอัตนัยวัดความรู้ความเข้าใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 1 ฉบับ 3 ข้อ แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นการสังเกตการณ์ดำเนินงานของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนชนิดมีโครงสร้างจำนวน 20 ข้อ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสังเกตการณ์นิเทศกำกับติดตามของครูหัวหน้าระดับชั้นเรียนและครูรองหัวหน้าระดับชั้นเรียนชนิดไม่มีโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์การดำเนินงานของครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนและครูรองหัวหน้าระดับชั้นเรียน ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจผู้ปกครองนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 6 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ 20 ข้อ การจัดกระทำข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพรเจริญวิทยาก่อนจะพัฒนา ครูที่ปรึกษามีความรู้ไม่เพียงพอ ไม่มั่นใจในการปฏิบัติ การดำเนินงานไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ขาดการนิเทศ กำกับติดตาม นักเรียนมีพฤติกรรมที่ผิดต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนมาก
2. ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาการใช้กระบวนการนิเทศภายในในวงรอบที่ 1 พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียนกาป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนและการส่งต่อนักเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ครูที่ปรึกษาประจำชั้นบางคนที่ไม่เข้าใจในการปฏิบัติบางขั้นตอน วงรอบที่ 2 จึงได้จัดระบบในการนิเทศกำกับติดตามใหม่แบบมีส่วนร่วม โดยให้ครูให้การนิเทศกำกับทุกสัปดาห์ แล้วสรุปรายงานผลให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบโดยผ่านฝ่ายปกครองทุกเดือน สรุปผลการดำเนินงานทุกภาคเรียน ครูที่

ปรึกษาประจำชั้นเรียนสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาพฤติกรรมที่ผิดต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนได้เป็นอย่างมาก ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนเข้าใจ มั่นใจในการปฏิบัติ มีการนิเทศกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ผลการสำรวจความพึงพอใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูทุกระดับที่มีต่อนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3. ขั้นสะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นสุดท้ายของวงรอบการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินผลหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ไขปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับผู้เกี่ยวข้องต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ถ้าสัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการถกอภิปรายปัญหา การประเมิน โดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมและเป็นพื้นฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร โดยการประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศกำกับ ติดตามการพัฒนาการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์หลัก ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนของตนได้ โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับมากยิ่งขึ้น หลังการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยมาก นักเรียนส่วนหนึ่งใช้วิธีการ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนและกิจกรรมการสื่อสารผู้ปกครองทำให้นักเรียนที่มีปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

ซันยา แม็คกิน (Thunya Makkin.2003 : 26-33) กล่าวว่า การได้รับข้อมูลของระบบดูแลนักเรียนการเข้าถึงเกี่ยวกับการเริ่มต้นของงานวิจัยเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาภาวะหน้าที่ยของกลุ่ม โครงสร้างที่มีกลุ่มตัวอย่าง จุดมุ่งหมายหลักของ โครงการงานคือ การจัดเตรียมให้เป็นผู้มีความสุภาพ รู้จักช่วยเหลือการเข้าใจนักเรียนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนโดยทำให้แน่ใจว่าพวกเขามีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้สมบูรณ์ งานวิจัยนี้ได้นำไปใช้ในการดูแลนักเรียนในมหาวิทยาลัย ออสเตรเลียโดยทั่วไปแล้วนักเรียนมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของพวกเขาเองและประสบการณ์ ของคนอื่นภายในกลุ่ม

แมรี่ อี วอตันและโทมัส เอ็ฟ ฮาร์ริงตัน (Mary E Watsan & Thomas F HarringTan. 1996 : 3-17) กล่าวว่า การศึกษาการรายงานตนเอง โดยการปฏิบัติงานของนักเรียน

ใน 6 รัฐ โดยการทดสอบด้านคุณค่า ความสามารถ ระดับการศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพ และความสามารถในการค้นหาความรู้ เออี จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และสถาบันมีผลสัมพันธ์กันระหว่าง ซีดีเอ็ม-อาร์ และเออี ของนักศึกษาที่เลือกงานที่จะทำ คือ เงินเดือน ความปลอดภัยในการทำงานและการสร้างความมั่นใจในตนเองของนักศึกษา บางครั้งอาจช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จมาก จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่จบหลักสูตร 4 ปี มีความสามารถหางานมากกว่าผู้ที่เรียนหลักสูตร 1-2 ปี การศึกษาผลการรายงานตนเองด้านคุณค่าและความสามารถต่อมาเพิ่มเป็น 30 % หลักสูตรเป็นการช่วยให้นักศึกษารู้คุณค่าและความสามารถของตนว่า เหมาะสมกับงานที่ทำหรือไม่ และเหมาะกับงานใด การทำงานสอดคล้องกับความรู้ความสามารถทำให้ประสบความสำเร็จมากกว่า การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดการศึกษาทำให้ประสบผลในการเลือกอาชีพ และบุคลิกภาพความสามารถ ลักษณะเฉพาะมีความจำเป็นในอนาคต

คริส โสพ บอยด์ (kiss Hop Boyd.2004 : 145-146) กล่าวว่า การวิเคราะห์การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ โดยใช้คะแนนการทดสอบ ฟิเทส และ โฟสเทส พบว่า การรับนักศึกษาควรคำนึงถึงความสามารถความสำคัญ / กิจกรรมวิชาที่เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา การศึกษาของผู้ปกครอง ไม่ใช่ยึดเกณฑ์การสอบเข้ามหาวิทยาลัยอย่างเดียว ควรคิดจากกิจกรรมของความเป็นผู้นำ และกิจกรรมการบริการสังคมการศึกษาควรเน้นการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการศึกษาพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา เพราะว่า โรงเรียนมัธยมยังให้ความสำคัญน้อยกว่านักเรียน การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักศึกษาใหม่ได้ผ่านกระบวนการคัดกรองโดยการสอบเข้าของมหาวิทยาลัย กระบวนการในปัจจุบันประกอบด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ความเป็นผู้นำการบริการสังคม และรางวัลที่ได้รับมาให้ความสำคัญมากเท่ากับการสอบวัดคะแนน

ผลจากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศสรุปได้ว่า ปัญหาภาวะหน้าที่เพื่อเตรียมให้เป็นผู้มีความสุภาพ จากการคัดกรองนักศึกษาเข้าเรียน ในมหาวิทยาลัยของรัฐคณะกรรมการได้ดำเนินการคัดเลือกอย่างหลากหลายวิธี เช่น การคัดเลือกโดยการทดสอบแบบฟิเทส และ โฟสเทส การทำกิจกรรมในการบริการสังคม การจัดกิจกรรมความเป็นผู้นำในการร่วมงาน ซึ่งการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมมีความสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นการฝึกพัฒนานักศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ความมีเหตุผลในการทำงานการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อนำไปใช้กับนักเรียนแล้วนักเรียนมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

